

Μάθημα 10ο

Τι υπάρχει μέσα στον Ναό

- Καλησπέρα, τι παίζετε παιδιά; Ρώτησε ο πατέρας μπαίνοντας στο δωμάτιο. Να κάτσω μαζί σας ή είναι κανένα μυστικό παιχνίδι, που δεν πρέπει να βλέπουν οι μεγάλοι;

- Όχι, όχι, είπαν όλα μαζί.

Ο πατέρας κάθισε στην άκρη ενός κρεβατιού και παρακολουθούσε.

- Βλέπεις, ξαδελφούλα, τώρα είναι όλα έτοιμα, είπε με δασκαλίστικο ύφος ο Θανάσης.

Ο πατέρας κατάλαβε «τι παιζόταν».

- Είναι ευκαιρία να μάθετε αυτό το παιχνίδι και κυρίως η Λι, αλλά νομίζω πως υπάρχουν πολλά πράγματα που δεν ξέρετε ή δεν έχετε καταλάβει κι εσείς, Θανάση.

Ο Θανάσης μαζεύτηκε.

- Ωχ, σκέφτηκε ο πατέρας, δεν ήρθα για να τους χαλάσω το παιχνίδι. Μια χα-

ρά έπαιζαν πριν έρθω. Τώρα δεν πρόκειται να με ξαναφήσουν.- Να πάρω κι εγώ ένα στρατιωτάκι και να μπω στην εκκλησία, πάτερ; Αστείεύτηκε.

- Βεβαίως, τέκνο μου, είπε ο Θανάσης, που χάρηκε με το αναποδογύρισμα των ρόλων. Αυτός να είναι ο πατήρ και ο μπαμπάς του το τέκνο!

Ο πατέρας πήρε ένα στρατιωτάκι από την μεγάλη κούτα και πήγε επίτηδες να μπει από την πλαϊνή πόρτα.

- Όχι από κει, είπε η Κωνσταντίνα. Δεν μπαίνουμε στην Εκκλησία από το πλάι. Από την κύρια είσοδο, για να ανάψεις κερί και να προσκυνήσεις τις εικόνες.
- Συγγνώμη, εγώ μπήκα από την δυτική είσοδο και νόμιζα ότι είναι η κεντρική. Στραβά είναι η εκκλησία σας.
- Δίκιο έχει, σκέφτηκαν τα παιδιά. Οι Ναοί χτίζονται πάντα με το Ιερό στραμμένο στην ανατολή.
- Να γυρίσουμε το χαλί χωρίς να κουνήσουμε τίποτα, για να έρθει σωστά η εκκλησία μας. Αλλά πώς θα βρούμε την ανατολή;

Ο πατέρας έβγαλε με καμάρι το κινητό του και ανακοίνωσε:

- Πέρασα μια νέα εφαρμογή που είναι πυξίδα.

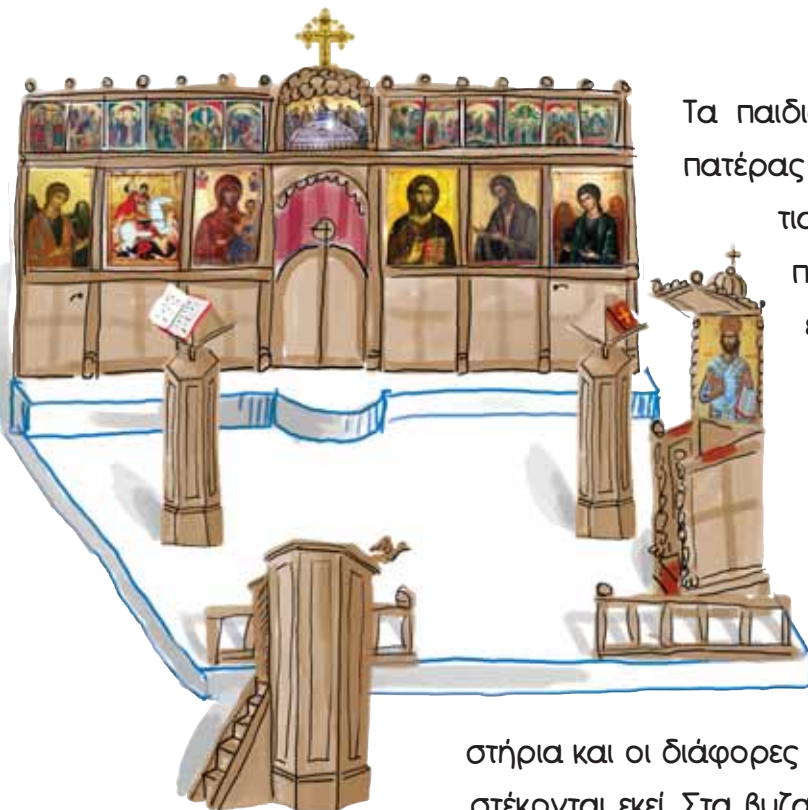
Έβαλαν το κινητό κάτω και βρήκαν την ανατολή. Γύρισαν το χαλί και η εκκλησία τους τοποθετήθηκε σωστά. Το Ιερό στην ανατολή, η κεντρική πύλη στη δύση, οι πλαϊνές είσοδοι στο βορρά και το νότο.

- Τώρα δεν σας λείπει παρά ο σολέας, ο επισκοπικός θρόνος και ο άμβωνας.
- Έλα καλέ μπαμπά, τι είναι όλα αυτά; Δεν τα ξέρουμε. Τι χρειάζονται για να παίξουμε; Διαμαρτυρήθηκε ο Θανάσης.
- Όσα δεν φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια, τον κοροϊδεψε η Κωνσταντίνα.
- Μπα, κυρία έξυπνη, ξέρεις εσύ τι είναι και πού θα βάλουμε τον άμβωνα;
- Λοιπόν, για ακούστε. Αρχίζουμε από το τέμπλο, έτσι;

Όλοι τον κοιτούσαν που τους έδειχνε.

- Σωστά βάλατε την Ωραία Πύλη. Τι είναι αυτό το καπάκι μαρμελάδας εμπρός της;
- Είναι τα σκαλάκια που από κει μιλά ο παπάς για να τον βλέπουν, είπε δειλά η Λυδία, που ήθελε κι αυτή να συμμετέχει.
- Ωραία, είναι το Ιερό Βήμα, αλλά μετά το καπάκι μαρμελάδας δεν βλέπω τον σολέα.

Τα παιδιά κοιτάχτηκαν απορημένα. Ο πατέρας σηκώθηκε και έψαξε με τα μάτια το δωμάτιο. Πήρε τέσσερα πακετάκια χαρτομάνηλα και τα έβαλε κολλητά ώστε να φτιάξει κάτι σαν εξέδρα.

- Αυτός είναι ο σολέας μπροστά από το Ιερό Βήμα. Χωρίζεται από τον υπόλοιπο Ναό ή με ένα δυο σκαλάκια ή με χαμηλό σκαλιστό ξύλινο χώρισμα. Εκεί τελούνται τα Μυστήρια και οι διάφορες τελετές. Οι πιστοί συνήθως δεν στέκονται εκεί. Στα βυζαντινά χρόνια ονομαζόταν **Βήμα των Αναγνώστων**, διότι από εκεί διαβάζονταν τα αναγνώσματα των ιερών Ακολουθιών από τον Αναγνώστη.

Ο πατέρας πήρε ένα από τα κουτάκια που έκαναν για στασίδια, έβαλε μέσα μια εικονίτσα με τον Χριστό και ένα καρεκλάκι.

- Στο νότιο μέρος του σολέα, συνέχισε, βάλαμε τον **δεσποτικό θρόνο**. Στην τιμητική αυτή θέση στέκεται ο Επίσκοπος, όποτε έρχεται στην Εκκλησία μας. «*Εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ*», όπως έλεγε ο άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος, γι' αυτό στην πλάτη από πάνω εικονίζεται ο Δεσπότης Χριστός, για να θυμίζει την αδιάκοπη παρουσία Του στην Εκκλησία.

- Τα ψαλτήρια για τους ψάλτες τώρα πού να ταβάλουμε, μπαμπά; Πάνω στα χαρτομάνηλα ή από πίσω;

Συνεχίστε το παιχνίδι των παιδιών.

Άγιο Βήμα

Σολέας

Δεσποτικός θρόνος

Άμβωνας

Μανουάλια

Πολυέλαιοι

Προσκυνητάρια

Καθίσματα

Στασίδια

Περίληψη:
Τι υπάρχει μέσα στον Ναό;

Ο κυρίως Ναός είναι το μεγαλύτερο κομμάτι του Ναού. Είναι το μέρος όπου στέκεται ο πιστός λαός για να συμμετάσχει στη Λατρεία της Εκκλησίας. Μπροστά από το Ιερό Βήμα, χαμηλότερα κατά δύο ή τρία σκαλοπάτια, βρίσκεται ο **σολέας**. Είναι ο χώρος εκείνος στον οποίο τελούνται τα Μυστήρια και οι διάφορες τελετές. Για λόγους ευταξίας οι πιστοί δεν στέκονται στο χώρο αυτό. Στα βυζαντινά χρόνια ονομαζόταν «**Βήμα των Αναγνώστων**», διότι από εκεί διαβάζονταν τα αναγνώσματα των ιερών Ακολουθιών από τον Αναγνώστη.

Στο νότιο μέρος του σολέα βρίσκεται ο **δεσποτικός θρόνος**. Στην τιμητική αυτή θέση στέκεται ο Επίσκοπος «*Εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ*», σύμφωνα με τον Άγιο Ιγνάτιο τον Θεοφόρο († 107 μ.Χ.). Στήν «πλάτη» του θρόνου εικονίζεται ο Δεσπότης Χριστός, για να θυμίζει την αδιάκοπη παρουσία Του στην Εκκλησία.

Δεξιά και αριστερά του σολέα βρίσκονται τα **αναλόγια** ή **ψαλτήρια**, βήματα όπου στέκονται οι ψάλτες ή οι χοροί (δηλαδή οι ομάδες) των ιεροψαλτών και ψάλλουν. Πολύ συχνά τα αναλόγια τα συναντάμε και έξω από τον σολέα μπροστά στη βόρεια και τη νότια πύλη του Ιερού Βήματος. Τα αναλόγια είναι έπιπλα πάνω στα οποία τοποθετούνται τα ιερά βιβλία, που περιέχουν τις διάφορες ακολουθίες. Τα βιβλία που χρησιμοποιούνται είναι η Παρακλητική, τα Μηναία, το Τριώδιο, το Πεντηκοστάριο, το Ωρολόγιο, το Ψαλτήριο, το Τυπικό κ.ά.

Στο αριστερό μέρος του σολέα ή έξω από αυτόν βρίσκεται ο **άμβωνας**, που σημαίνει ύψωμα, από το ρήμα «*ἀναβαίνω*» (που έγινε στα νέα ελληνικά «ανεβαίνω»). Από εκεί διαβάζεται το ιερό Ευαγγέλιο από τον Διάκονο και κηρύσσεται ο θείος λόγος από τον Ιεροκήρυκα. Ο άμβωνας είναι ξύλινος ή μαρμάρινος, φέρει παραστάσεις των ιερών Ευαγγελιστών και ένα μικρό αναλόγιο με τη μορφή περιστεριού, πού συμβολίζει

το Άγιο Πνεύμα, πάνω στο οποίο τοποθετείται το ιερό Ευαγγέλιο.

Στο μπροστινό μέρος του σολέα βρίσκονται τα μεγάλα **μανουάλια**, τα οποία μαζί με τα καντήλια του τέμπλου, συμβολί-

ζουν, με το φως που εκπέμπουν, το νοητό φως του Χριστού, το οποίο «**φαίνει πᾶσι**» (φωτίζει όλους). Το

ίδιο και οι **πολυέλαιοι**, οι οποίοι κρέμονται από την οροφή και συμβολίζουν το φως του Χριστού και τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, που κατέρχεται από τον ουρανό.

Στη νότια πλευρά του Ναού βρίσκονται τα **καθίσματα** των ανδρών και στη βόρεια πλευρά τα καθίσματα των γυναικών. Στο δυτικό μέρος του κυρίως Ναού βρίσκονται τα **προσκυνητάρια**, δηλαδή ξυλόγλυπτοι ή μαρμάρινοι θρόνοι, στους οποίους είναι τοποθετημένες ιερές εικό-

νες, κυρίως του τιμωμένου Αγίου του Ναού, τις οποίες προσκυνούν οι πιστοί μπαίνοντας στον Ναό. Στο ίδιο μέρος υπάρχουν τα ειδικά **μανουάλια**, κηροπήγια στα οποία ανάβουν τα κεριά τους οι πιστοί.

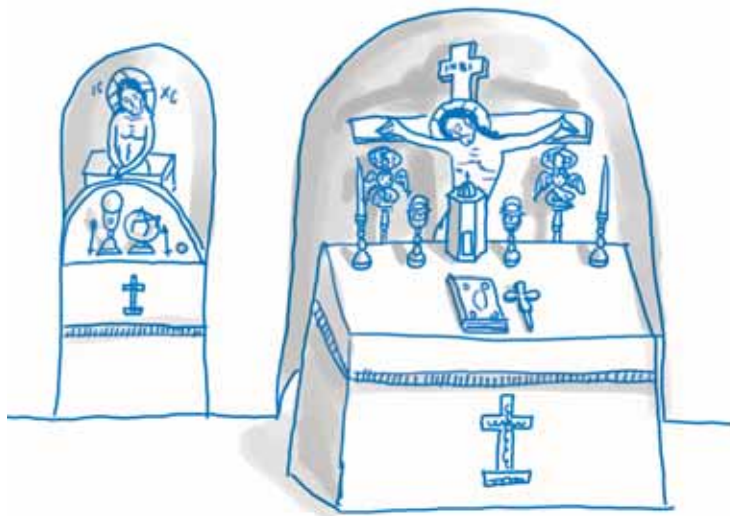
Μάθημα 11ο

Ιερό Βήμα

(Α' Μέρος)

- Και μέσα στο Ιερό δεν βάλαμε τίποτα, πετάχτηκε η Λι.
 - Ε, κοίταξε ανιψούλα, είπε ο πατέρας σοβαρός. Θα σου ζωγραφίσω τι είναι μέσα στο Ιερό, αφού σαν κορίτσι δεν μπορείς να μπεις. Ας μην συνεχίσουμε το παιχνίδι μέσα στο Ιερό, γιατί εκεί είναι πράγματι ένας χώρος μυστηριακός, όπου το κρασί και το ψωμί γίνονται σάρκα και αίμα Χριστού.
 - Να φωνάξουμε την γιαγιά που ζωγραφίζει καλύτερα, έτρεξε η Κωνσταντίνα. Ο πατέρας μούτρωσε, γιατί δεν του άρεσε να ακούει πως δεν ζωγραφίζει καλά. Τι να κάνουμε, όμως; Αλήθεια είναι.
 - Τι με φωνάζετε πάλι, μπήκε λέγοντας η γιαγιά. Μπορεί ο μπαμπάς να σας ζωγραφίσει. Εγώ έχω δουλειές.
- Η γιαγιά τους έφτιαξε μια ζωγραφιά.
- Πολύ ωραία τα ζωγράφισες γιαγιά, είπε με θαυμασμό η Λυδία. Σαν να τα βλέπουμε τώρα μπροστά μας

- Μόνο που δεν τα έχω δει, γιατί οι γυναίκες και τα κορίτσια δεν μπορούν να μπουν στο Ιερό, γι' αυτό και λέγεται άβατο ή άδυτο.
- Ε, δεν μπαίνει και όποιος θέλει, πρόσθεσε ο πατέρας. Μόνον οι κληρικοί και οι επίσκοποι, όταν υπάρχει κάποια εργασία, ή τα παπαδάκια, όταν συμμετέχουν στη Λειτουργία.
- Στο κέντρο του Ιερού υπάρχει το Ιερό Θυσιαστήριο, η Αγία Τράπεζα, όπου τελείται η αναίμακτη θυσία.
- Τι σημαίνει αναίμακτη; Ρώτησε η Λυδία. Δεν τις καταλαβαίνω όλες τις λέξεις που λέτε.
- Συγγνώμη, απολογήθηκε ο πατέρας. Δεν υπάρχει πιο απλή λέξη. Έτσι κι αλλιώς λέμε τράπεζα αντί για τραπέζι. Κάποιες λέξεις τις έχουμε κληρονομήσει

από την παράδοση και τις κρατούμε, για να δείξουμε τον σεβασμό μας. Άλλωστε είναι απλές, λίγο -πολύ όλοι τις καταλαβαίνουν.

- Αν -στερητικό και αίμα, ίσον αναίμακτη, εξήγησε περήφανος για τις γνώσεις του ο Θανάσης. Θυσία χωρίς αίμα, όχι όπως

στις αρχαίες θρησκείες που οι βωμοί ήταν γεμάτοι αίμα, γιατί πάνω τους έσφαζαν ταύρους, αρνιά ως και άλογα. Τα μαθαίνουμε αυτά στην Ιλιάδα. Με κάθε ήττα οι Έλληνες έκαναν θυσίες στους θεούς για να νικούν, αλλά και στις ταφές των μεγάλων πολεμιστών έσφαζαν ζώα.

Είναι λίγο υπερβολικός ο Θανάσης. Εκτός από τα αστυνομικά μυθιστορήματα του αρέσει και η Ιστορία -δηλαδή, όχι όλη η Ιστορία, αλλά όπου έχει μάχες. Μαθαίνει για τα όπλα, τις στολές, τις συνήθειες των αντιπάλων και μετά κάνει κάτι μεγάλες ζωγραφιές και γεμίζει το χαρτί με πολλά-πολλά μικρά στρατιωτικά.

- Στο Ευαγγέλιο της Αγάπης, στου Χριστού την πίστη, δεν θυσιάζουν οι άνθρωποι στους θεούς, αλλά ο ίδιος ο Θεός θυσιάζεται για τους ανθρώπους. Από αγάπη, όχι για να κερδίσει κάτι. Οι άνθρωποι θυσίαζαν στους θεούς για

να κερδίσουν την εύνοιά τους, καλή τύχη, νίκη στον πόλεμο, πλούτη κ.ά. Αντίθετα, ο Χριστός μας θυσιάζεται για να κερδίσουμε εμείς την ανάσταση και την σωτηρία της ψυχής μας. Πεθαίνοντας νικά τον θάνατο, γιατί κατεβαίνει στον Άδη. Έπειτα ανασταίνεται και πρώτος αυτός ανοίγει ένα δρόμο μέσα από τον θάνατο προς την Ζωή, ένα δρόμο που έπειτα μπορεί να βαδίζει κάθε πιστός χριστιανός.

- Η θυσία του Χριστού μας επαναλαμβάνεται σε κάθε τέλεση Θείας Ευχαριστίας, για κάθε πιστό, χωρίς να χυθεί αίμα ξανά. Η θυσία του Χριστού σώζει όλους τους ανθρώπους κι όλη την πλάση.

Τα παιδιά είχαν μείνει σιωπηλά. Τά ήξεραν βέβαια, αλλά ακούγοντάς τα έτσι συγκεντρωμένα, δεν μπορούσαν παρά να καταληφθούν από δέος. Πώς να καταλάβουν αυτό το Μυστήριο;

- Ελάτε, είπε η γιαγιά, που τα είδε ζαλισμένα. Θα πάρετε τη ζωγραφιά και θα πάτε αύριο στην Εκκλησία να σας τα πει καλύτερα ο Θείος Ιγνάτιος. Πάρτε ένα χαρτί να μου ζωγραφίσετε έναν ωραίο Εσταυρωμένο για την κόγχη του Ιερού, πάνω από την Αγία Τράπεζα.
- Πάρτε τα μολύβια και τις ξυλομπογιές κι εγώ πάω να σας φέρω βιβλία να δείτε εσταυρωμένους να εμπνευστείτε.

Πάλι δίκιο είχε η γιαγιά. Ζωγραφίζοντας, πράττοντας, συμμετέχοντας στη Θεία Λειτουργία είναι ο μόνος τρόπος να πλησιάσουμε ό,τι δεν χωρά το μυαλό μας. Κοιτώντας ή ζωγραφίζοντας τον Εσταυρωμένο, μπορούμε λίγο να νιώσουμε τη θυσία Του, που η λογική η ανθρώπινη δεν χωρά.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Τι σημαίνει η λέξη «αναίμακτη»;
- Τι είναι η Αγία Τράπεζα;

Μάθημα 12ο

Ιερό Βήμα

(Β' Μέρος)

Τη Δευτέρα το απόγευμα τα παιδιά πήγαν στον Εσπερινό. Ο θεός Ιγνάτιος μετά την Απόλυση τους περίμενε με τρία καρεκλάκια στον σολέα. Αυτός στάθηκε όρθιος μπροστά, πλάι στην Ωραία Πύλη. Τα παιδιά μπορούσαν να δουν καθαρά το Ιερό. Τον πατέρα Ιγνάτιο, παρόλο που τον έβλεπαν μπροστά τους, τον φαντάζονταν μπροστά στην Αγία Τράπεζα να προσεύχεται και να ετοιμάζει τα Τίμια Δώρα. Άκουγαν τη φωνή του να τους εξηγεί, αλλά δεν τον κοιτούσαν. Σαν να ήταν ακόμα μέσα στο Ιερό.

- Η Αγία Τράπεζα συμβολίζει τον Τάφο του Χριστού, τον μόνο τάφο από όπου πήγασε ζωή και μάλιστα ζωή αιώνια. Είναι σκεπασμένη με ένα κάλυμμα, που συμβολίζει τα σάβανα και το σεντόνι με τα οποία τύλιξαν το Θεανθρώπινο Σώμα του Χριστού, πριν το ενταφιάσουν. Η Αγία Τράπεζα είναι το ιερότερο μέρος του Ναού και γι' αυτό στη βάση της, μέσα σε ειδική κρύπτη, τοποθετεί πάντοτε ο Επίσκοπος ιερά λείψανα Μαρτύρων κατά την τελετή των Εγκαινίων. Αυτή η πράξη κρύβει μια μεγάλη αλήθεια: η πίστη μας δεν στηρίζεται σε ω-

ραία λόγια και ανεφάρμοστες θεωρίες. Θεμέλιό της έχει το μαρτύριο εκείνων που, για την αγάπη του Χριστού, θυσίασαν ακόμη και τη ζωή τους.

- Η Λι ξεδίπλωσε τη ζωγραφιά της γιαγιάς για την Αγία τράπεζα. Την είχε στην τσέπη της, για να δει και να καταλάβει ό,τι είχε ζωγραφίσει και σημειώσει η γιαγιά.
- Πάνω στην Αγία Τράπεζα μπαίνει το Ευαγγέλιο και ο Σταυρός, είπε η Λυδία κοιτώντας τη ζωγραφιά. Μου τα ζωγράφισε η γιαγιά για να τα μάθω.
 - Πολύ σωστά, είπε ο πατήρ Ιγνάτιος κοιτώντας τη ζωγραφιά. Πάνω στην Αγία Τράπεζα δεν ακουμπά μόνο το Σώμα του Χριστού αλλά και ο λόγος Του, που είναι το Ευαγγέλιο. Από κει σηκώνει το Ευαγγέλιο ο Ιερέας και διαβάζει κάτι διαφορετικό που έχει ορίσει η Εκκλησία μας για κάθε Κυριακή του έτους, για κάθε Μυστήριο και για κάθε Εορτή. Ακούμε τη φωνή του Χριστού, την Αλήθεια που έγινε λέξεις ανθρώπινες, φράσεις και εξιστόρηση της ζωής Του. Δίπλα στο Ευαγγέλιο υπάρχει ο Σταυρός της ευλογίας, με τον οποίο ευλογούμε τους πιστούς. Έτσι, δίπλα στα Λόγια του Χριστού μπήκε η Σταυρική Θυσία και η Ανάστασή Του, για να ολοκληρωθούν και να επιβεβαιωθούν.

Οι Άγιοι μας εξηγούν

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, «Όμιλία ΚΔ', Εἰς τὴν Πεντηκοστήν»

«Τὴν γάρ εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν ἐπιστώσατο μὲν ὁ Σωτὴρ δι' οἰκείων ἔργων τε καὶ θαυμάτων, ἐτελείωσε δέ διὰ τῶν αὐτοῦ παθημάτων, παρέστησε δέ αὐτῆς τό μεγαλωφελές καὶ σωτήριον διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, διὰ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως, διὰ τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν πρὸς τοὺς οἰκείους μαθητάς νῦν τελεσθείσης τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐπελεύσεως».

Απόδοση στη νεοελληνική:

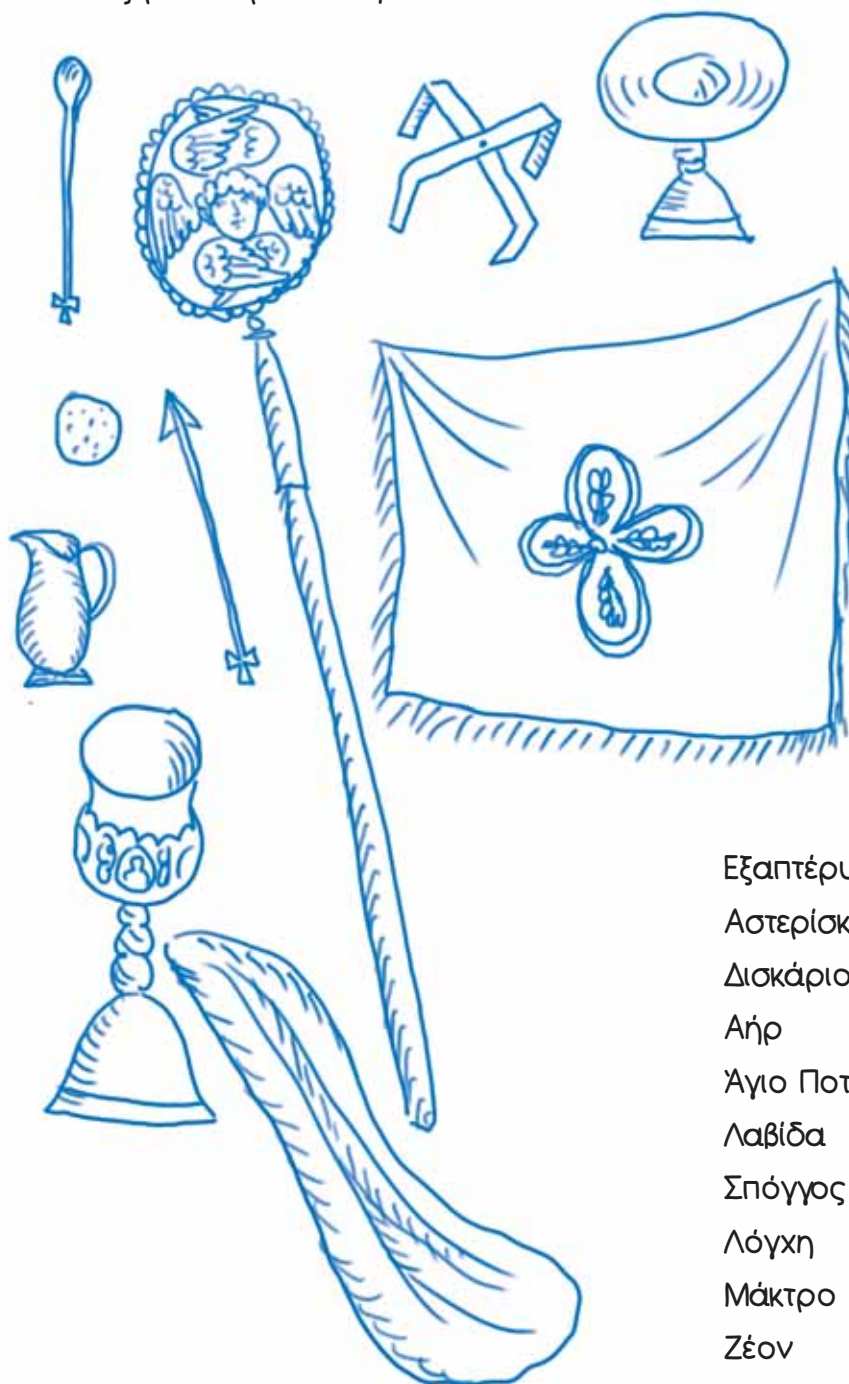
«Πραγματικά, τη διδασκαλία του Ευαγγελίου ο Σωτήρας μας την επιβεβαίωσε με τα έργα και τα θαύματά Του, την ολοκλήρωσε με τα παθήματα Του και παρουσίασε τη μεγάλη ωφέλεια και τη σωτηρία που προέρχονται από αυτή (τη διδασκαλία του Ευαγγελίου) με την ανάστασή Του από τους νεκρούς, με την ανάληψή Του στους ουρανοὺς και με τον ερχομό του Αγίου Πνεύματος από τους ουρανοὺς προς τους δικούς Του μαθητές».

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Τι υπάρχει πάνω στην Αγία Τράπεζα;
- Τι υπάρχει στην βάση της;

Δραστηριότητα

Κάνε τς αντιστοιχίες με τα ιερά σκεύη:

Εξαπτέρυγο
Αστερίσκος
Δισκάριο
Αήρ
Άγιο Ποτήριο
Λαβίδα
Σπόγγος
Λόγχη
Μάκτρο
Ζέον

Μάθημα 13ο

Τα άμφια του Ιερέα

Την Κυριακή μετά τη Λειτουργία μαζεύτηκαν όλοι μαζί να φάνε. Παππούς, γιαγιά, θείος, θεία, γονείς, παιδιά, ξαδελφούλα. Ένα σωρό κόσμος.

Αυτό όμως που θα θυμούνται τα παιδιά είναι τα δωράκια που είχε φτιάξει η Λυδία για όλους. Για τον καθένα ένα διαφορετικό. Πουλιά, λουλούδια, νούφαρα, ένα λιοντάρι και ένας πύραυλος. Όλα από χρωματιστό χαρτί.

- Είναι απίθανα, ξεφώνισε η Κωνσταντίνα μόλις τα είδε. Ποιος τα έφτιαξε;
- Εγώ, είπε περήφανη η Λι.
- Μα τι είναι; Είπε με θαυμασμό ο Θανάσης.
- Είναι Οριγκάμι και Κιριγκάμι.
- Δηλαδή; Τρώγονται; Είπε το αστείο του ο Θανάσης ο Μυστήριος, που δεν του άρεσε να μην καταλαβαίνει τι του λένε - γι' αυτό και η μανία του να ξεδιαλύνει μυστήρια.
- Δεν ξέρω την ελληνική λέξη, απάντησε η Λι.
- Το κιριγκάμι σημαίνει χαρτοκοπτική, εξήγησε χαμηλόφωνα η μητέρα της Λυδίας. Κόβεις και διπλώνεις ένα κομμάτι χαρτιού, για να σχηματίσεις διάφορες

τρισδιάστατες μορφές. Στο οριγκάμι δεν επιτρέπεται να κόψεις, αλλά μόνο να διπλώσεις ένα τετράγωνο κομματάκι χαρτιού. Και οι δύο τεχνικές είναι πα-
νάρχαιες και πολύ αγαπητές στην Κίνα.

- Είναι σαν γλυπτική με χαρτί, είπε ο παππούς με θαυμασμό.

Μετά το γλυκό η γιαγιά ανακοίνωσε:

- Εάν θέλουν τα παιδιά το απόγευμα μπορούν να έρθουν να κάνουμε κατα-
σκευές. Η Λυδία θα μας δείξει πώς έκανε αυτά που μας χάρισε και θα ετοι-
μάσω και εγώ μια χαρτοκοπτική να κάνουμε όλοι μαζί.

Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν και οι γονείς δεν μπορούσαν να πουν όχι. Το από-
γευμα, λοιπόν, αφού τους έδειξε η Λι τα πιο απλά οριγκάμι που ήξερε, ένα που-
λί και ένα λουλούδι, έφερε η γιαγιά τα δικά της. Είχε πάρει λευκό, μπεζ, πορφυ-
ρό και χρυσό χαρτόνι και είχε φτιάξει κάτι πανέμορφο.

- Τι είναι; Ρώτησε με θαυμασμό η Λι.
- Είναι τα άμφια του Ιερέα, ευκαιρία να τα μάθουμε όλοι μαζί και να δούμε και
τα βυζαντινά σχέδια. Τον παλιό καιρό τα κορίτσια της γειτονιάς κεντούσαμε
όλα μαζί και βοηθούσαμε.

Η γιαγιά ήταν χρυσοχέρα. Συνεχώς κάτι έφτιαχνε. Δεν έπλεκε και κεντούσε μό-
νο, όπως πολλές γιαγιάδες, αλλά ζωγράφιζε, έκανε χάρτινες κατασκευές και ξυ-
λογλυπτική. Είχε πάει και 3 χρόνια σε Σχολή Αγιογραφίας, όταν πήρε σύνταξη.
Όλα τα εγγόνια της είχαν από μια τουλάχιστον εικόνα ζωγραφισμένη από τα
χέρια της. Στη βιβλιοθήκη του σπιτιού τους είχε την δική της γωνιά, με ελληνικά
και ξένα άλμπουμ και περιοδικά για κατασκευές.

- Αυτό είναι το στιχάρι, το πρώτο ρούχο που φορά ο Ιερέας. Από πάνω μπαί-
νει το επιτραχήλιο, το επιγονάτιο, η ζώνη, τα επιμάνικα και τέλος το φελόνιο,
ένα -ένα τα έδειχνε η γιαγιά και τα ονομάτιζε.

Είχε κόψει διαφορετικά χρώματα χαρτί σε σταυρούς, ρόδακες και τελειώματα, τις
λεπτομέρειες τις είχε ζωγραφίσει ή τις είχε κόψει από μικρά -μικρά κομματάκια
χαρτί άλλου χρώματος. Κάθε ένα από τα άμφια είχε 3-4 διαφορετικά στρώματα
από χαρτόνι, έτσι που φαίνονταν ανάγλυφα. Στην πλάτη του φελονίου είχε κό-
ψει από τις εικονίτσες του κατηχητικού τον Χριστό Παντοκράτορα και τον είχε
κολλήσει πάνω σε άλλα χαρτάκια που είχε κόψει, σχηματίζοντας μια περίτεχνη
κορνίζα. Τέλος, τοποθέτησε κάθε ένα από τα άμφια πάνω στη φιγούρα ενός Ιε-
ρέα που είχε σχεδιάσει μπρος -πίσω και το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό.

- Κάθε Λειτουργία είναι μια γιορτή και ο Ιερέας φορά τα αντίστοιχα άμφια. Ακό-

μα και την ημέρα της Σταύρωσης ή της Ταφής του Χριστού ο Ιερέας φορά ανάλογα άμφια. Δεν είναι επίδειξη πλούτου, να το θυμάστε. Είναι δείγμα καράς και τιμής προς τον Θεό, γιατί η Θεία Λειτουργία είναι μια πρόγευση του Παραδείσου και ο Παράδεισος είναι το σύμβολο της λαμπρότητας και της δόξας του Θεού, είπε η γιαγιά.

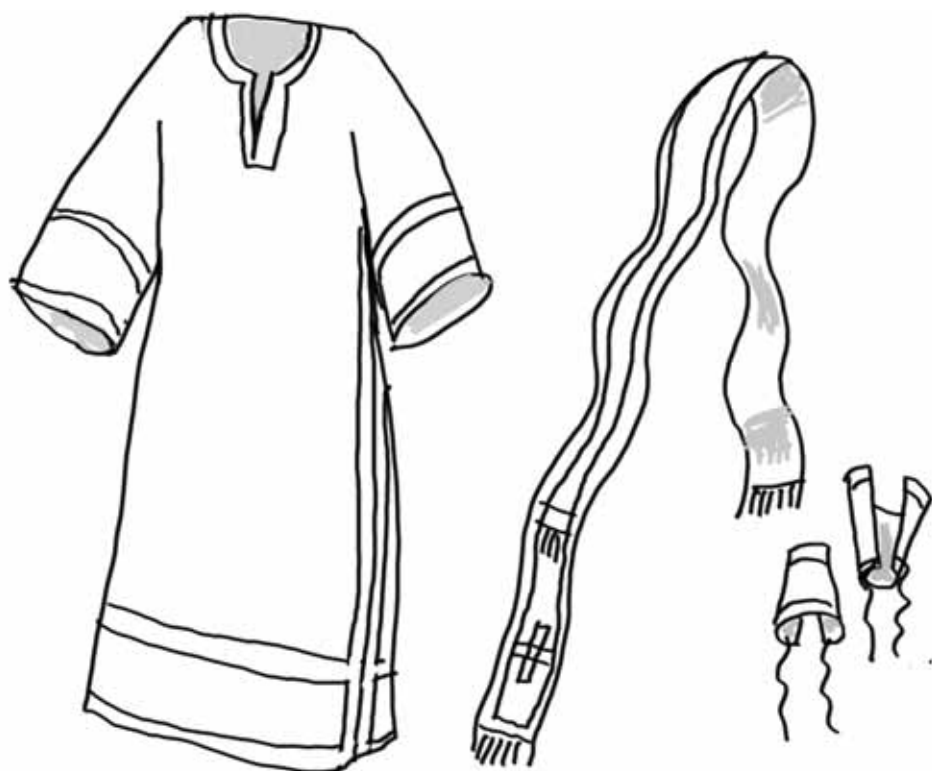
- Μπορούμε να δοκιμάσουμε κι εμείς! είπε η Λι ενθουσιασμένη και μπέρδεψε τα λόγια της.
- Εσείς να φτιάξετε τα άμφια του Διακόνου, το στιχάριο, το οράριο και τα επιμάνικα.
- Είμαστε τρεις, γιαγιά, δεν θα με αφήνουν τα κορίτσια, παραπονέθηκε ο Θανάσης.
- Εντάξει, κάνε εσύ τα άμφια του Διακόνου και τα δύο κορίτσια να κάνουν μαζί του Επισκόπου που είναι τα περισσότερα. Τα πέντε πρώτα είναι ίδια με του Πρεσβυτέρου, αλλά σε αυτήν την περίπτωση προστίθενται ο αρχιερατικός σάκκος (αντί του φελονίου), το ωμοφόριο, ο επιστήθιος σταυρός, το αρχιερατικό εγκόλπιο, η ποιμαντική ράβδος και η μίτρα.

Οι Άγιοι μας εξηγούν

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός

«...Οί φοῦντες όπου εἶναι εἰς τό ἐπιτραχήλι καί ἔχεις εἰς τόν λαιμόν σου κρεμασμένον, δέν εἶναι φοῦντες, ἀλλά εἶναι οἱ ψυχές τῶν χριστιανῶν καί μιά ψυχή νά χαθεῖ ἀπό αὐτές ἔχει ὁ Θεός νά τήν ζητήσει ἀπό τόν λαιμόν σου ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως. Καί νά στοχάζεσαι τό φελόνι όπου φορεῖς καί δέν ἔχει μανίκες, τί φανερώνει; Φανερώνει πώς ὁ παπᾶς δέν πρέπει νά ἔχει χέρια νά ἀνακατώνεται εἰς τά κοσμικά πράγματα, ἀλλά νά ἔχει πάντοτε τόν νοῦν του εἰς τόν οὐρανόν. Καί ὅταν μαζώνεις τό φελόνι σου καί γίνεται ὡσάν δύο πτέρυγας, τί φανερώνει; Φανερώνει πώς ἂν ἴσως κάνεις καλά, ὡσάν ἄγγελος ἔχεις νά πετάξεις νά πηγαίνεις εἰς τόν Παράδεισον.»

Μάθημα 14ο

Η αγιογράφηση του Ναού

(Α' Μέρος)

Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν τόσο με τη χαρτοκοπτική της γιαγιάς, που έδωσαν ραντεβού για την Τετάρτη το βράδυ να φτιάξουν κάτι ακόμα μεγαλύτερο. Η γιαγιά δεν τους το φανέρωσε· ήταν έκπληξη.

- Τι θα φτιάξουμε, γιαγιά; Ρώτησαν και τα τρία μαζί, όταν μαζεύτηκαν.
- Θα φτιάξουμε μια ολόκληρη χάρτινη εκκλησία και θα τη ζωγραφίσουμε μέσα έξω.
- Γιαγιά, έμαθες και τοιχογραφίες με τον παπα -Δημήτρη; Την πείραξε ο Θανάσης, που εντυπωσιαζόταν πολύ με τις εικόνες της γιαγιάς.
- Τοιχοχαρτονογραφίες έμαθα, τον πείραξε κι αυτή.
- Να την κάνουμε σταυροειδή με τρούλο ή ροτόντα; Ρώτησε η Κωνσταντίνα, για να δείξει τις αρχιτεκτονικές της γνώσεις. Η αρχιτεκτονική ήταν το καινούριο της πάθος και ήταν σίγουρη ότι θα γινόταν αρχιτέκτονας, όταν θα μεγάλωνε.
- Αφήστε τα αυτά. Πώς θα κάνουμε τρούλο με χαρτόνι; Βασιλική θα την κάνουμε πηλιορείτικη, με σκεπή από πλάκες, όπως το θέλει και η αρχιτεκτονική του τόπου μας. Το συνεργείο ετοιμάστηκε. Η γιαγιά τους είχε ετοιμάσει τα περιγράμματα σε χοντρό χαρτόνι και τα παιδιά έπιασαν πρώτα «τα βαριά» εργαλεία, τα ψαλίδια.

Μετά ήταν η σειρά των μολυβιών, των ξυλομπογιών και των πινέλων.

- Κρίμα! Εάν είχαμε τρούλο, θα ζωγραφίζαμε και Παντοκράτορα, είπε με περισπούδαστο ύφος η Κωνσταντίνα.
- Τι είναι το Παντοκράτορα; Ρώτησε η Λι απορημένη.

Τα παιδιά έσκασαν στα γέλια - η γιαγιά κρατήθηκε, γιατί είδε την εγγονούλα της να μουτρώνει, έτοιμη να βάλει τα κλάματα.

- Έλα, έλα, δεν είναι κακό που δεν το ήξερες. Είναι ο Παντοκράτορας όχι το παντοκράτορα, ο Χριστός Παντοκράτορας που καλύπτει το θόλο σαν να σκεπάζει τον ουρανό και να τα βλέπει όλα.
- Ο πιο εξαίρετος είναι ο Χριστός Παντοκράτορας της Μονής Δαφνίου, κοντά στην Αθήνα, μιας από τις πιο όμορφες βυζαντινές Εκκλησίες του κόσμου, πρόσθεσε η Κωνσταντίνα με το γνωστό ύφος. Από όπου και να τον κοιτάξεις, νομίζεις ότι κοιτά

εσένα προσωπικά κατάματα.

Ο Παντοκράτορας, πρόσθεσε η γιαγιά, ανήκει στον Δογματικό κύκλο, ο οποίος περιλαμβάνει:

1. Τον Χριστό ως Διδάσκαλο στο κέντρο του τρούλου.
 2. Τους Προφήτες ανάμεσα στα παράθυρα του τυμπάνου του τρούλου, οι οποίοι ανήγγειλαν τον Ιησού ως Μεσσία.
 3. Τους τέσσερεις Ευαγγελιστές στα σφαιρικά τρίγωνα του τρούλου, οι οποίοι διέδωσαν το Ευαγγέλιο του Χριστού.
 4. Την Πλατυτέρα στην κόγχη του Ιερού, ένθρονη, με τον Ιησού βρέφος στην αγκαλιά Της, σαν μια γέφυρα που ένωσε τη γη με τον ουρανό.
 5. Την Αγία Τριάδα με τη συμβολική παράσταση της φιλοξενίας του Αβραάμ, πάνω στο ημικόκλιο του Ιερού.
 6. Την Ετοιμασία του Θρόνου, πάνω στον οποίο υπάρχει το Ευαγγέλιο και το Άγιο Πνεύμα ως περιστέρα, κάτω από την Αγία Τριάδα, όπου συμβολίζεται η Δευτέρα Παρουσία του Κυρίου.
- Ωχ, ζαλίστηκα! Φώναξε ο Θανάσης. Όλα αυτά θα κάνουμε; Ούτε που τα θυμάμαι να τα πω, όχι να τα ζωγραφίσω κιόλας. Τι τα χρειαζόμαστε;
 - Έχεις δίκιο, απάντησε η γιαγιά καθησυχαστικά. Δεν υπάρχουν όλα αυτά σε όλους τους Ναούς. Εγώ σας είπα την πλήρη τάξη τους, δεν θα τα ζωγραφίσουμε όλα. Όμως, μη φανταστείτε ούτε ένα λεπτό ότι κάτι είναι περιττό. Όλα χρειάζονται. Ξέρετε τι έλεγαν οι Πατέρες; Η χριστιανική ζωγραφική είναι μέσα στην Εκκλησία το βιβλίο των αγραμμάτων πιστών. Και σήμερα υπάρχουν αγράμματοι πιστοί ή μικρά παιδιά που μαθαίνουν κοιτώντας τις ζωγραφιές, αλλά κάποτε οι αγράμματοι ήταν οι περισσότεροι. Όσοι δεν ξέρουν μαθαίνουν και όσοι ξέρουν ξαναθυμούνται κοιτώντας τες.
 - Άντε, όλο μιλάτε και δεν ζωγραφίζετε, τους μάλωσε η Λι. Πιάστε τα λεπτά μολύβια.
 - Μάλιστα, καπετάνισσα Λι, είπαν όλοι και ξεκίνησαν να ζωγραφίζουν.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Τι είναι ο τρούλος; Πώς αλλιώς ονομάζεται;
- Με τι μοιάζει ο τρούλος;
- Τι αντικρίζουμε όταν κοιτούμε τον τρούλο;
- Γιατί μοιάζει μια Εκκλησία με ένα εικονογραφημένο βιβλίο;

Ο Παντοκράτωρ, όπως τον περιγράφει ο Φώτης Κόντογλου

«Ζωγραφίζεται δέ ο Παντοκράτωρ αὐστηρός καί πρᾶος συγχρόνως. Ἡ κορυφή Του εἶναι ἐστηριγμένη πάντοτε κατὰ τὰ ἐσπέρα, ἤγουν κατὰ τὸ βασίλειον τοῦ ἡλίου, ὡσάν νά βγαίνει ἐξ ἀνατολῶν ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης... Ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐγείρεται εἰς σχῆμα εὐλογίας, καί ἡ ἀριστερά κρατεῖ σφιχτά ἐπάνω εἰς τὸ στήθος Του τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν Θεῖο Νόμο.

Πυκνά μαλλιά περιβάλλουν τὴν μεγαλοπρεπῆ κεφαλὴν, κυματίζοντα ἐλαφρῶς, καί οἱ πλόκαμοι πίπτουν ὡς ρεύματα ποταμοῦ ἐπάνω εἰς τὸν ἀριστερόν ὦμον, χωρισμένα εἰς τὴν μέσην... Ἀπὸ ὅλα τὰ χαρακτηριστικά τοῦ Κυρίου ἐκπέμπεται ὁσμὴ εὐωδίας πνευματικῆς... Εἶναι κατὰ τὸ ρῆμα τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ «Ὁ Ἀετός ὁ Μέγας, ὁ Μεγαλοπτέρυγος» ὁποῦ πετᾷ ἐπάνωθεν ἀπὸ τὸν φθιρόμενον κόσμον, αἰώνιος, ἄφθαρτος. Δι' αὐτόν «χίλια ἔτη ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθές, ἥτις διῆλθε». Σύννεφο βαρὺ εἶναι διὰ τοὺς πονηροὺς, πλὴν διὰ τοὺς πιστοὺς καί ταπεινοὺς εἶναι ὁ Ἀθάνατος Ἥλιος, ἡ Πηγὴ τῆς Ζωῆς, ὁ Ζωοδότης. Ἐγείρουν τοὺς ὀφθαλμοὺς των πρὸς Αὐτόν, κράζοντες μέ ἀγαλλίασιν: «Ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης τοῦ προσώπου Σου πορευσόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα».

Ἐκεῖ ἐπάνω γρηγορεῖ ἡμέρας καί νυκτός, πρωῒ καί ἐσπέρας, χειμῶνα καί θέρος, ἀναλλοίωτος, αἰώνιος, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων καί εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ὁ αἰσθητός ἥλιος ἀνατέλλει καί δύει, πλὴν ὁ Κύριος δέν κουράζεται νά εὐλογῇ, ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου Του, τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον.

Οἱ ἄνεμοι πνέουν μέ βοή γύρω εἰς τὸν ἁγιασμένον πύργον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατοικεῖ ὁ Κύριος. Ἡ βροχὴ, ὁ κρύσταλλος, ἡ χιών, ἡ χάλαια, πνεῦμα καταιγίδος, περνοῦν ἐπάνωθεν Του. Ἐκεῖνος εὐλογεῖ ἡσύχιος καί μακρόθυμος, ὁ Ἄρχων τῆς εἰρήνης. Ὁ ἥλιος φωτίζει τὸ κατοικητήριόν Του, ὁ λίβας ξηραίνει τὰ χόρτα ὁποῦ ἔχουν φυτρώσει πάνω στὴν σκέπη Του. Ὁ Κύριος ἀτάραχος ἀγρυπνεῖ ἐπάνω εἰς τὸν κόσμον, ἡμέρας καί νυκτός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος».

Μάθημα 15ο

Η αγιογράφηση του Ναού (Β' Μέρος)

Όμως σε λίγο τα κατάφεραν και τσακώθηκαν. Ε, είχαν και λίγο δίκιο. Πού να χωρέσουν τέσσερα άτομα να ζωγραφίσουν το ίδιο χαρτί;
Η γιαγιά επενέβη.

- Μην τσακώνεστε. Εγώ και ο Θανάσης τον νότιο τοίχο και τα κορίτσια τον βορινό. Χαμηλά θα ζωγραφίσουμε εμείς Αγίους και τα κορίτσια Αγίες. Είναι όλοι αυτοί που βρίσκονται λίγο πιο ψηλά από μας, γύρω μας, εκεί που καθόμαστε ή στεκόμαστε. Σαν να είναι ανάμεσά μας, απλοί πιστοί σαν κι εμάς, οι οποίοι συλλειτουργούν στη Θεία Λειτουργία. Μόνο που είναι ψηλότεροι από μας...
- Σαν μπασκετμπολίστες, γιαγιά; Την έκοψε ο Θανάσης.
- Σαν μπασκετμπολίστες πνευματικοί, γιατί αυτοί ψήλωσαν προσπαθώντας να φτάσουν τον Θεό με άσκηση και προσευχή ή με το μαρτύριό τους. Δεν έχουν μπόι σωματικό, αλλά πνευματικό.
- Και πιο πάνω; ρώτησε η Λι.
- Πιο πάνω, ανάλογα με το ύψος της Εκκλησίας, συνεχίζουμε να βρισκόμαστε σε αυτόν που λέμε «ιστορικό κύκλο», δηλαδή στις καμάρες και τους τοίχους του κυρίως Ναού μπορεί να υπάρχουν σκηνές από τη ζωή του Χριστού, της

Θεοτόκου ή των Αγίων, (μαρτύρια, θαύματα).

Άνοιξαν και μερικά βιβλία της γιαγιάς για να βλέπουν· η βυζαντινή αγιογραφία δεν ενδιαφέρεται για το καινούριο και το εντυπωσιακό, από την αντιγραφή και την μίμηση φτάνει στην ελευθερία και στην εκφραστικότητα.

Τέλειωσαν τους τοίχους - μην περιμένετε και αριστουργήματα τώρα κι εσείς, παιδιά είναι.

- Και τώρα τι κάνουμε στο Ιερό; Ρώτησε η Κωνσταντίνα.
- Στο χώρο του Ιερού Βήματος βρίσκουμε τον λειτουργικό κύκλο, δηλαδή: 1) τη Θεία Λειτουργία 2) τη Μετάληψη των Αποστόλων από τον Χριστό, 3) τις μορφές των Μεγάλων Ιεραρχών, κάτω από την Πλατυτέρα στην κόγχη (Μ. Βασιλείου, Ι. Χρυσοστόμου, Γρηγορίου Θεολόγου, Κυρίλλου Αλεξανδρείας, Μ. Αθανασίου κ.ά.), οι οποίοι κρατούν λειτουργικά εισητήρια.
- Η Πλατυτέρα τι είναι; ρώτησε η Λι.
- Η Πλατυτέρα είναι η αγκαλιά της Παναγίας μας, απάντησε με ένα τρυφερό χαμόγελο η γιαγιά. Η αγκαλιά Της που μας χωρά όλους και όλη την πλάση, γιατί κάποτε χώρεσε τον Πλαστουργό, τον Χριστό μας, όταν ήταν παιδάκι. Είναι η αγκαλιά της Μάνας όλων μας. «Πλατυτέρα των ουρανών» και εικονίζεται πάνω από το Ιερό, στην κόγχη, με την αγκαλιά Της ανοιχτή να τρέξουμε όλοι.
- Δηλαδή έχω δύο μαμάδες; Ρώτησε η Λι χαρούμενα.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Ποια είναι η Πλατυτέρα;
- Που μπορούμε να την δούμε;
- Σε ποιο μέρος του Ναού ζωγραφίζονται οι Άγιοι;

Η αληθινή ιστορία του κλεμμένου Παντοκράτορα και της Δεομένης Θεοτόκου.

Ο Άγιος Ευφημιανός της Λύσης στην σκλαβωμένη Κύπρο μας

Όπως όλοι θυμάστε, η μισή Κύπρος είναι σκλαβωμένη από τους Τούρκους, από το 1974 έως σήμερα. Ένα από τα πιο όμορφα κατεχόμενα χωριά είναι και η Λύση, όπου βρίσκεται το όμορφο βυζαντινό Εκκλησάκι του Αγίου Ευφημιανού.

Ο Άγιος Ευφημιανός είναι τοπικός Άγιος της Λύσης και στο ασκητήριό του έχει χτισθεί ένα πανέμορφο Εκκλησάκι με τοιχογραφίες του 13ου αιώνα, που είναι ξακουστές για την ομορφιά τους σε όλο τον κόσμο. Το 1980 Τούρκοι αρχαιοκάπηλοι έβγαλαν τις τοιχογραφίες που είχαν σωθεί με ειδικό τρόπο από τους τοίχους και προσπάθησαν να τις πουλήσουν για πάρα πολλά χρήματα στην Αμερική, λέγοντας ψέματα ότι προέρχονται από ένα χριστιανικό Εκκλησάκι στα βάθη της Τουρκίας στην Ανατολία, το οποίο κινδύνευε να καταστραφεί.

Όμως, όταν τίμιοι άνθρωποι αποκάλυψαν την κλοπή, το Ίδρυμα που αγόρασε τις τοιχογραφίες συμφώνησε να τις κρατήσει μόνο για 20 χρόνια, ώστε να εκτεθούν στο Τέξας και έπειτα να επιστραφούν στην Αρχιεπισκοπή της Κύπρου.

Οι Κύπριοι πρόσφυγες από τη Λύση έχτισαν ένα Εκκλησάκι στην ελεύθερη Κύπρο, όπου τις υποδέχτηκαν μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου και την Ιερά Σύνοδο στις 26 Απριλίου 2012. Σήμερα όλοι μπορούν να

τις θαυμάζουν, όταν μπαίνουν στο Εκκλησάκι για τις Ακολουθίες και τις Θείες Λειτουργίες.

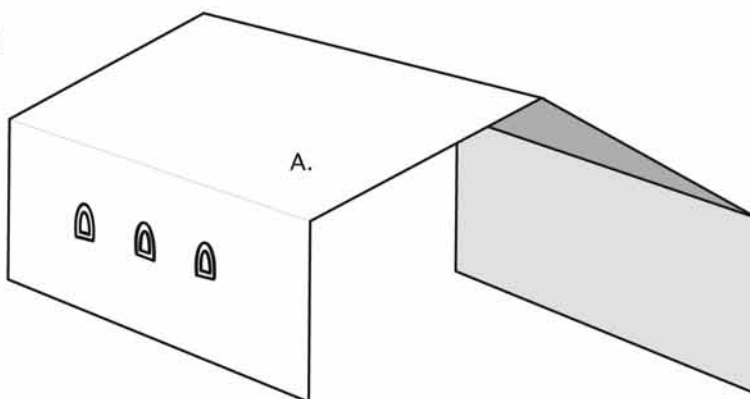
Οι σωσμένες εικόνες, όμως, θυμίζουν και τη μοίρα εκατοντάδων άλλων κυπριακών Εκκλησιών, που έχουν καταστραφεί ή έχουν αφεθεί να καταστραφούν ή έχουν μετατραπεί σε στάβλους και αποθήκες, απ' όπου οι Τούρκοι έχουν κλέψει τις εικόνες, τα σκεύη και πολλές φορές και τις τοιχογραφίες.

Ο Παντοκράτωρ και η Θεοτόκος της Λύσης περιμένουν μια άλλη λύση, τη λύση του Κυπριακού, για να επιστρέψουν κι αυτοί στο σπίτι τους, στον Άγιο Ευφημιανό.

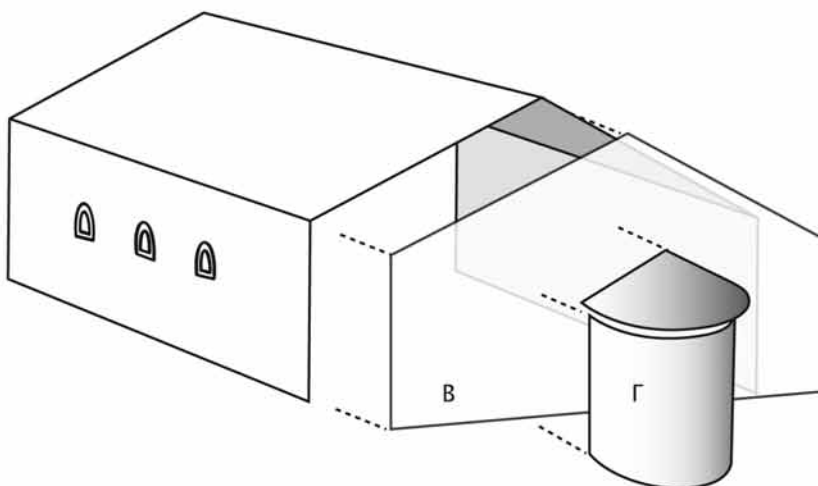

Για να φτιάξεις το δικό σου Ναό πηγαίνε στη σελ 97.

A. Δίπλωσε όπως το σκίτσο τον Κυρίως Ναό

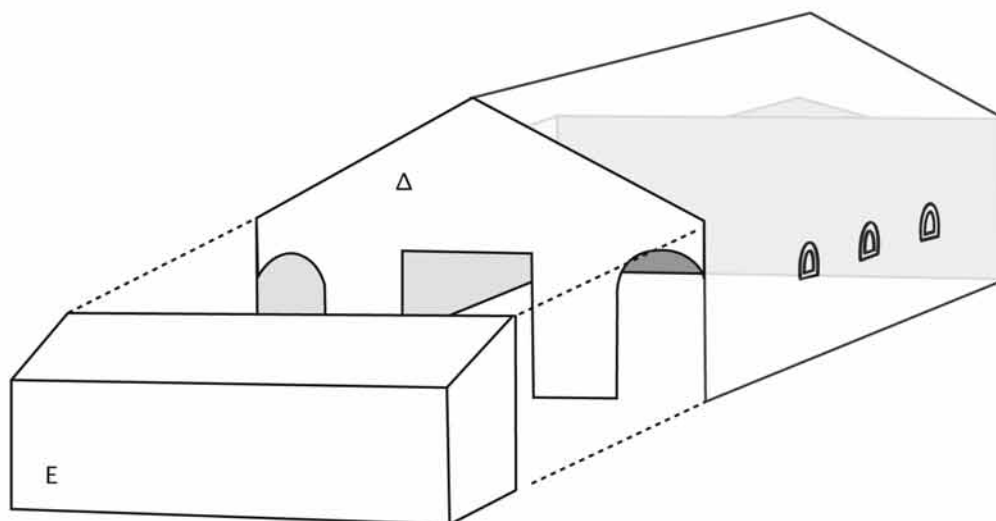

B. Τοποθέτησε τον τοίχο του ιερού από την μία ελεύθερη πλευρά του Κυρίως ναού

Γ. Επάνω στον τοίχο του ιερού τοποθέτησε το Ιερό και τη σκεπή του.

Δ. Από την άλλη ελεύθερη πλευρά τοποθέτησε τον τοίχο που ξεχωρίζει τον Νάρθηκα από τον Κυρίως Ναό

Ε. Τέλος τοποθέτησε και το Νάρθηκα να κολλήσει πάνω στο εσωτερικό διαχωριστικό τοίχο του Νάρθηκα με τον Κυρίως Ναό, όπως στο σχέδιο

Μάθημα 16ο

Η Λογική Λατρεία

Τα κορίτσια φρόντισαν να πάνε με ένα δεκάλεπτο καθυστέρηση στο κατηχητικό. Ήθελαν να κάνουν θριαμβευτική είσοδο, να έχουν μαζετεί όλοι και μόλις μπουν μέσα στην αίθουσα να γυρίσουν όλοι να τις θαυμάσουν. Είχαν, βέβαια, ζητήσει την άδεια της κυρίας Αντιγόνης, της κατηχήτριάς τους, για να κάνουν αυτή την έκπληξη.

Η Λι/Λυδία δεξιά, η Κωνσταντίνα αριστερά - κι οι δυο να κρατάνε λίγο από την χάρτινη Εκκλησία, για να μοιραστούν τη δόξα. Ο Θανάσης θα την πήγαινε το άλλο Σάββατο, για να κάνει «φιγούρα» στα αγόρια.

- ΑΑΑΑΑΑΑΑ! Ακούστηκε μόλις μπήκαν.
- Πώς την φτιάξατε;
- Κουουουουλ, είπε η Τζίνα, που έβλεπε πολλά αμερικάνικα και έκανε την μεγάλη.

- Ουάου! Είπε η Μαρίνα, που ήθελε να γίνει φωτομοντέλο και μιμούνταν τα μοντέλα που δεν έλεγαν ολόκληρες λέξεις, αλλά μόνο επιφωνήματα (ουάου, αχ, πωπω, δεν το πιστεύω, ωπα και άλλα τέτοια).
- Ευκαιρία, παιδιά, να χρησιμοποιήσουμε τη χάρτινη εκκλησία στο μάθημα. Θέλετε;
- ΝΑΙΑΙΑΙΑΙΑΙΑΙΑΙΑΙΑΙΑ! Φώναξαν όλοι.
- Λοιπόν η εκκλησία χτίζεται για κάποιο λόγο. Χτίζεται για τη λατρεία του Θεού. Πώς λατρεύουμε τον Θεό;
- Ε, με τις λειτουργίες, τις προσευχές, τα βαφτίσια και τέτοια, πετάχτηκε η Αναστασία.
- Ε, κάπως έτσι, είπε η κυρία Αντιγόνη. Όμως πρέπει να τα βάλουμε σε μια τάξη. Η Λατρεία έχει τάξη και γι' αυτό τη λέμε Λογική Λατρεία.
- Βέβαια, κυρία, πετάχτηκε η Αλεξάνδρα. Ενώ η λατρεία για τη Ρεάλ Μαδρίτης, που είναι πωρωμένος ο αδελφός μου, δεν είναι λογική, είναι παράλογη.

Όλοι έσκασαν στα γέλια. Η κατηγήτρια, όμως, δεν θύμωσε, αλλά προσπάθησε να χρησιμοποιήσει το αστείο για ωφέλεια των παιδιών.

- Σωστά, κάθε λατρεία προς τα ανθρώπινα δεν είναι λογική. Ούτε η λατρεία για τους ποδοσφαιριστές και τις ομάδες, ούτε για τις τραγουδίστριες, τους τραγουδιστές, τους ηθοποιούς και τα φωτομοντέλα.

Επικράτησε σιωπή στην αίθουσα.

Κάποια παιδιά «δαγκώθηκαν», γιατί κατάλαβαν ότι έπρεπε να σκεφτούν αυτά τα λόγια.

- Δηλαδή πρέπει να σκεφτόμαστε λογικά μέσα στην Εκκλησία; Ακούστηκε δειλά η φωνίτσα της Λι. Τρόμαξε η κακομοίρα μήπως έπρεπε άλλα να μάθει, άλλα να προσέχει και άλλα να σκέφτεται.
- Μην φοβάσαι, καλή μου Λυδία, είπε η κυρία Αντιγόνη και της χάιδεψε τα μαλλιά. Λογική Λατρεία εννοούμε ότι καταλαβαίνουμε τι συμβαίνει κάθε στιγμή σε κάθε Ακολουθία, συμμετέχουμε όλοι, συμπροσευχόμαστε, δεν παρακολουθούμε σαν να είναι θέατρο ή συναυλία.
- Δηλαδή να καταλαβαίνουμε τι σημαίνει κάθε ύμνος, κάθε πράξη του Ιερέα και να μην χαζεύουμε; Πρόσθεσε η Τζίνα, που θέλησε να επανορθώσει και να δείξει ότι τα καταλαβαίνει.
- Ακριβώς, προσευχόμαστε όλοι μαζί με τη βοήθεια του Ιερέα και των ψαλ-

τών. Δεν προσεύχονται και δεν υμνούν μόνο αυτοί τον Θεό. Όλοι μαζί, όλοι μαζί είμαστε στη φωνή του Ιερέα και των ψαλτών, στο χέρι του Ιερέα που θυμιατίζει τις εικόνες...

- Δηλαδή να τραγουδάμε όλοι μαζί, σαν να είμαστε σε πάρτυ; Αστειεύτηκε η Κατερίνα που είναι πειραχτήρι.

- ΧΑΧΑΧΑΧΑΧΑ! έσκασαν όλοι στα γέλια.

Η Κατερίνα πειράχτηκε.

- Γιατί, κακό είναι να μας αρέσει η χαρά και το τραγούδι; Αφού και στον Θεό αρέσει! Και στην Εκκλησία τραγουδάμε στον Θεό. Κακό είναι;

- Όχι βέβαια. Η Λατρεία του Θεού φέρνει χαρά. *«Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντί εὐχαριστεῖτε. Τοῦτο γάρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς»*, έγραψε ο Απόστολος Παύλος (Α΄ Θεσ. Ε΄, 16-18).

(Απόδοση στη νεοελληνική; Πάντοτε νά χαίρετε, συνεχώς να προσεύχεσθε, για όλα να ευχαριστείτε. Γιατί αυτό είναι το θέλημα του Θεού, όπως το φανέρωσε σε σας ο Ιησούς Χριστός)

Σήμερα είχαν πολλά να συζητήσουν.

Η Λι ήταν ενθουσιασμένη. Άκουγε να λένε με θάρρος τα άλλα κορίτσια πολλά πράγματα, που είχε σκεφτεί και ντρεπόταν να ρωτήσει.

Για τη Λογική Λατρεία από ένα κήρυγμα του Επισκόπου μας

Χαρακτηριστικό «της Θείας Λατρείας, είναι πως είναι Λογική Λατρεία, δεν είναι μαγική και αυτό είναι κάτι που πρέπει ιδιαιτέρως να το προσέξουμε, γιατί πολλές φορές παρασυρόμαστε και ο τρόπος συμμετοχής μας στη Λατρεία μας αποκτά κυριολεκτικά ένα μαγικό χαρακτήρα... Στη Λατρεία της Εκκλησίας μας ο χρόνος σταματά, εδώ και τώρα συμβαίνουν τα πάντα, μετέχουμε της αιωνιότητας και αυτή η Λατρεία δεν γίνεται με μαγικό τρόπο... είναι λογική Λατρεία, είναι συμμετοχή ψυχής και σώματος, νου και καρδιάς... Έτσι γινόμαστε μέτοχοι αυτής της Λατρείας και στη Θεία Ευχαριστία συλλειτουργούμε όλοι μαζί... Η Λατρεία μας είναι συμμετοχή όλων, μηδενός εξαιρουμένου, και δεν είναι η Λατρεία των αναμάρτητων, αλλά των Αγίων. Ποίων Αγίων; Των πιστών. Έτσι τους ονομάζει η Εκκλησία μας από τα πρώτα χρόνια.

Έτσι μας θέλει η Εκκλησία. Εν δυνάμει είμαστε όλοι Άγιοι, αφού μετέχουμε στο Μυστήριο. Όχι αναμάρτητοι, αλλά αγωνιστές, με συγχώρεση και μετάνοια... Αυτή είναι η Λατρεία μας, γι' αυτό δεν πρέπει να είμαστε μόνο ακροατές αυτής της Λατρείας, ούτε, πολλώ μάλλον, θεατές. Δεν μπορεί η Λατρεία μας να είναι θέαμα, αλλά χώρος συνειδητής συμμετοχής μας, αν θέλουμε να είναι ζωντανή Λατρεία στο ζωντανό Θεό...»

(Κήρυγμα στον Ιερό Ναό Αγίου Τρύφωνος Βόλου)

Συμμετοχή στη Λογική Λατρεία

«Στη Θεία Λειτουργία η Εκκλησία μάς καλεί να συμμετάσχουμε όχι ως θεατές, αλλά ως συλλειτουργοί του λειτουργούντα Ιερέα. Αυτό επιτυγχάνεται... όταν γνωρίζουμε το τι, πώς, πότε και γιατί συμβαίνει ό,τι συμβαίνει από αυτά που τελούνται στη Λατρεία.»

(Πρωτοπρ. Γεώργιος Σ. Κουγιουμτζόγλου)

Μάθημα 17ο

Πως συμμετέχω στη Θεία Λειτουργία

(Α' Μέρος)

Η Λυδία πολύ εντυπωσιάστηκε με την τελευταία κουβέντα στο κατηχητικό. Άκου λογική λατρεία! Άκου να καταλαβαίνουμε καθετί, τι, πώς, πότε και γιατί γίνεται! Το απόγευμα πήρε τηλέφωνο την Κωνσταντίνα.

- Γεια σου, ξαδελφούλα.
 - Γεια σου, καλή μου Λι.
 - Πώς με κατάλαβες;
 - Ε, είσαι η μόνη ξαδελφούλα μου, οι άλλες είναι ξαδερφούλες!
- Ξεκαρδιστήκανε και οι δύο. Μετά τα γέλια πήρε θάρρος η Λυδία και ρώτησε:
- Σκεφτόμουνα που είπε η κυρόλλα Αντιγόνη για τη λογική λατρεία. Να καταλαβαίνουμε τι γίνεται και να συμμε .. συμμετέχουμε, έτσι δεν το είπε;
 - Δύσκολο, ε;
 - Ε, είναι. Εγώ δεν καταλαβαίνω πότε να σηκώνομαι, πότε να κάθομαι, πότε να

κάνω τον σταυρό μου. Κοιτάω δίπλα μου και μπερδεύομαι. Δεν κάνουν όλοι τα ίδια.

- Είδες, και οι μεγάλοι μπερδεύονται, μην στενοχωριέσαι, θα τα μάθεις.
- Εσύ τα ξέρ(λ)εις; Άμα δεν τα μάθω τώρα(λ)α, πότε θα τα μάθω; Στην Κίνα;
- Ε, κι εγώ μπερδεύομαι, αλλά μας έδωσε η κυρία Αντιγόνη ένα χαρτάκι που τα γράφει, για να είμαστε σίγουρες.
- Θα μου το δώσεις κι εμένα;
- Το έχω και σε pdf να το περάσεις στο κινητό σου. Θα ζητήσω να το στείλει η μητέρα μου e-mail στη μητέρα σου.
- Τέλεια!
- Εεεεεε, μην νομίζεις ότι μπορείς να το μάθεις απέξω. Εγώ κοιτάω και λίγο γύρω μου τι κάνουν οι άλλοι. Άλλωστε όλοι μαζί προσευχόμαστε. Δεν είναι εξετάσεις να μας μαλώσει ο παπάς που κοιτάμε τους άλλους και αντιγράφουμε!
- Χιχιχιχι, ξεκαρδίστηκε η Λι και της έφυγε η αγωνία.

Δεν ήταν και εύκολο να θυμάται όσα έγραφε το χαρτί της κυρίας Αντιγόνης.

Να το κείμενο που έστειλε η Κωνσταντίνα στη Λι.

ΠΟΤΕ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΡΘΙΟΙ

1. Όταν με την έναρξη της Θείας Λειτουργίας, δηλαδή, μετά τη Δοξολογία, ακολουθεί το τροπάριο: «*Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν...*» ή το Απολυτίκιο του εορταζομένου Αγίου και ο Λειτουργός εκφωνεί: «*Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...*».
2. Όταν ψάλλεται κατά το Α΄ Αντίφωνο το εφύμνιο: «*Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς*» και κατά το Β΄ Αντίφωνο το εφύμνιο: «*Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν (ὁ ἐν ἁγίοις θαυμαστός), ψάλλοντάς σοι· Ἀλληλούϊα*».
3. Κατά τη μικρή Είσοδο (περιφορά του Ευαγγελίου) και τα ακολουθούντα τροπάρια.
4. Όταν ψάλλεται ο Τρισάγιος ύμνος: «*Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος Ἰσχυρός, Ἅγιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς*».
5. Όταν διαβάζεται το Ευαγγέλιο (αυτό είναι το πιο σημαντικό και το πιο εύκολο. Ο Ιερέας μας προειδοποιεί: «*Σοφία· ὀρθοί· ἀκούσωμεν τοῦ Ἀγίου Εὐαγγελίου...*»).

6. Όταν ψάλλεται ο Χερουβικός Ύμνος: «Οἱ τὰ Χερουβεὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες...», κατά τη διάρκεια του οποίου ο Ιερέας θυμιάζει το Ἅγιο Βῆμα, τις Δεσποτικές Εἰκόνες και τον Λαό.

7. Στη Μεγάλη Εἴσοδο (κατεβαίνουμε και από το στασίδι μας).

8. Όταν ο Λειτουργός μετά τα Πληρωτικά μας ευλογεί, λέγοντας, το «Εἰρήνη πᾶσι» και στην ακολουθούσα ομολογία «Πατέρα, Υἱόν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα...».

9. Όταν απαγγέλλεται το «Πιστεύω...» και αμέσως μετά, από το «Στῶμεν καλῶς...» μέχρι τη φράση «Πάντων τῶν Ἁγίων μνημονεύσαντες, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ...» στο διάστημα αυτό περιλαμβάνεται το σημαντικότερο μέρος της Θείας Λειτουργίας: η μεταβολή του ἄρτου και του οίνου σε Σῶμα και Αἷμα Χριστοῦ. Ειδικά μάλιστα την ὥρα του «Σέ ὑμνοῦμεν...» γονατίζουμε, εκτός εάν είναι Κυριακή (κάποιοι το αμφισβητούν). Ὁρθιοι παραμένουμε και την ὥρα του «Ἄξιόν ἐστι», του ὕμνου προς την Παναγία. Υπάρχει, ὁμως, η κακή συνήθεια, την ὥρα αυτή οι πιστοὶ να κάθονται ἢ και να περιφέρεται ο δίσκος, ὅπως επισημαίνουν παλαιοὶ και νεώτεροι ευσεβεῖς Πατέρες και Ιερεῖς.

10. Κατά την απαγγελία του «Πάτερ ἡμῶν...» μέχρι το «Πρόσχωμεν. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις».

11. Από το «Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», μέχρι τέλος της Θείας Λειτουργίας.

ΠΟΤΕ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟ ΜΑΣ

1. Στην αρχή κάθε Ακολουθίας.

2. Σε κάθε Τριαδική εκφώνηση. Δηλαδή κάθε φορά που λέγεται ἢ ψάλλεται το: «Δόξα Πατρί καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», ἢ όταν ἀκούγεται το «...τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...».

3. Σε κάθε εκφώνηση της Παναγίας: «τῆς Παναγίας, Ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας...».

4. Στα απολυτίκια ἢ στα τροπάρια, όταν και ὅπου ἀκούγεται το ὄνομα του Ἁγίου ἢ της Ἁγίας.

5. Στη Μικρή και στη Μεγάλη Εἴσοδο, όταν περνοῦν ἀπὸ μπροστὰ μας το Ευαγγέλιο και τα Τίμια Δῶρα.

6. Στον Τρισάγιο ύμνοι: «Άγιος ὁ Θεός, Άγιος Ἰσχυρός, Άγιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς».
7. Στο «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καί προσπέσωμεν...». Μαζί με τον σταυρό μας σ' αυτήν την περίπτωση, κάνουμε κάθε φορά και μία μικρή μετάνοια.
8. Στις Απολύσεις των Ακολουθιών.
9. Όταν προσκυνούμε τις άγιες Εικόνες και τα ιερά Λείψανα.
10. Πριν κοινωνήσουμε και μετά τη Θεία Κοινωνία.
11. Όταν μπαίνουμε και όταν βγαίνουμε από τους Ιερούς Ναούς.

ΔΕΝ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟ ΜΑΣ

Όταν ο Ιερέας μας θυμιάζει, ή όταν φιλάμε το χέρι του, ή όταν παίρνουμε α-ντίδωρο.

Κατήχηση και διαδίκτυο

Όπως η Λι πήρε πληροφορίες από την ξαδέλφη της μέσω της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, έτσι μπορείς και εσύ να χρησιμοποιείς το διαδίκτυο για να ωφεληθείς. Στο διαδίκτυο υπάρχουν, ασφαλώς, πολλοί κίνδυνοι, όπως συχνά ακούς. Δεν υπάρχουν, όμως, μόνο αυτοί. Υπάρχουν και πάρα πολλά ωφέλιμα πράγματα.

Υπάρχει η ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Ελλάδος (www.ecclesia.gr) που συγκεντρώνει και επιλέγει υλικό από όλες τις ενορίες των Ιερών Μητροπόλεων, αλλά και από διάφορες πηγές. Η ιστοσελίδα της Μητροπόλεως μας www.imd.gr είναι πολύ πλούσια και παρουσιάζει τη λατρευτική και ιεραποστολική δράση της τοπικής μας Εκκλησίας. Μπορείς να βρεις το φετινό κατηχητικό μας βιβλίο σε μορφή PDF, αλλά και το περσινό. Μπορείς να βρεις τις παρουσιάσεις των Ναών και της ενοριακής δράσης σε βίντεο ή powerpoint από τα άλλα παιδιά των κατηχητικών. Μπορείς να ακούσεις online τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της τοπικής μας Εκκλησίας. Πολλοί Ναοί έχουν δικές τους ιστοσελίδες, όπου κοινοποιούν τη δράση τους και τις λατρευτικές εκδηλώσεις τους. Γιατί δεν φτιάχνετε κι εσείς μια ιστοσελίδα του κατηχητικού σας; Μπορείτε να δημοσιεύετε φωτογραφίες από τις δράσεις σας, να συζητάτε και να σχολιάζετε τα θέματα του κατηχητικού κάθε βδομάδα και να την συνδέετε με την ιστοσελίδα του Ναού σας.

Μάθημα 18ο

Πως συμμετέχω στη Θεία Λειτουργία (Β' Μέρος)

Τίποτα δεν μένει κρυφό από τον Θανάση!

Για όλα ρωτά και για όλα μαθαίνει.

Μπήκε στον υπολογιστή για να στείλει φωτογραφίες από την εκδρομή τους με το τραινάκι του Πηλίου στον Ζαν -Πωλ, τον γιο μιας φιλικής του οικογένειας στην Γαλλία. Η μητέρα του Θανάση με τη μητέρα του Ζαν Πωλ (που είναι Ελληνίδα και έχει παντρευτεί Γάλλο, τον κύριο Ανδριανό/Αντριάν), ήταν συμφοιτήτριες και έχουν κρατήσει πολύ στενή φιλία. Ο Θανάσης είναι καλός φίλος με τον Ζαν Πωλ και κρατούν ηλεκτρονική αλληλογραφία -καλή ευκαιρία και για τον Ζαν Πωλ να κάνει εξάσκηση στα ελληνικά του.

Πάντοτε όμως από τον λογαριασμό αλληλογραφίας της μητέρας του. Έτσι κι αλλιώς στο σπίτι έχουν έναν υπολογιστή όλο κι όλο, στο σαλόνι. Κανείς δεν απομονώνεται με τον υπολογιστή και πάντα υπάρχει σκοπός συγκεκριμένος για να τον χρησιμοποιήσουν -όχι για πλάκα, όχι από βαρεμάρα- όπως υπάρχει και

χρονικό όριο στη χρήση του.

- Ώπα, τι είναι αυτό το μήνυμα στα «Απεσταλμένα» με τίτλο «Για τη Λυδία»;
- Στείλαμε ένα κειμενάκι που είχε δώσει η κατηχήτρια της Κωνσταντίνας, η κυρία Αντιγόνη. Μπορείς να το ανοίξεις και να το δεις.

Ο Θανάσης έκανε κλικ στο συνημμένο μήνυμα και το διάβασε.

- Δεν είναι και λίγα. Ούτε εγώ τα θυμάμαι όλα.
- Δεν πειράζει, είπε η μητέρα. Υπενθύμιση μόνο είναι, δεν θα το μάθει και απέξω.
- Δεν τα λέει όμως όλα, επέμενε ο Θανάσης.
- Δηλαδή; Τι λείπει;
- Ε, τι κάνουμε, όταν μας θυμιάζει ο παπάς και τέτοια.
- Έχεις δίκιο. Τώρα που το είπες θα κάνω ένα καινούριο μήνυμα και θα το συμπληρώσω. Μετά το τυπώνουμε, για να δούμε εάν τα ξέρετε κι εσείς. Μείνε να με βοηθήσεις εάν ξεχάσω τίποτα.

Η μητέρα πήρε τη θέση του Θανάση μπροστά στο πληκτρολόγιο και ο Θανάσης στάθηκε από πάνω της. Η μητέρα πάτησε «σύνταξη νέου μηνύματος», έγραψε τη διεύθυνση και τον τίτλο και ξεκίνησε να πληκτρολογεί:

Μερικές ακόμα πράξεις των πιστών στη Λειτουργία που ξέχασα (τις θυμήθηκε ο Θανάσης). Τι κάνουμε όταν:

Ο Ιερέας μας θυμιάζει. Δεν κάνουμε το σταυρό μας (όπως πολλοί κάνουν από λάθος) αλλά υπόκλιση, ευχαριστώντας διότι ο Ιερέας, μετά το θυμιάτισμα των Αγίων Εικόνων, μας θυμιάζει και εμάς τιμητικά, ως εικόνες του Θεού.

Ο Ιερέας μας παραγγέλλει να σκύψουμε το κεφάλι μας. «*Τάς κεφαλάς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν*», λέει. Επειδή στην ευχή που ακολουθεί, ο Ιερέας αναφέρεται και εύχεται γι' αυτούς που «*ὑπέκλιναν τάς κεφαλάς*», σκύβουμε τα κεφάλια μας αναγνωρίζοντας τον Θεό ως Δεσπότη και Δημιουργό, αλλά και παρακαλούμε να μας ελεήσει.

Ο Ιερέας μας ευλογεί λέγοντας: «*Εἰρήνη πᾶσι*» ή «*Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου...*» κ.λ.π. Εάν καθόμαστε, σηκωνόμαστε και υποκλινόμαστε ευχαριστώντας.

- Εντάξει; Ρώτησε η μητέρα.
- Εντάξει, απάντησε ο Θανάσης, αλλά βάλε και κοινοποίηση σε αυτό και στο προηγούμενο και για τον φίλο μου, τον βατραχοφάγο τον Ζαν Πωλ.
- Είσαι σίγουρος ότι θα τα καταλάβει έτσι, χωρίς να του εξηγήσεις κάτι;

- Χμ, σκέφτηκε. Χμμμμμμμμ. Νομίζω πως πρέπει να του γράψω κάτι για το θυμίαμα. Άκου, λοιπόν, μεσιέ Ζαν Πωλ, για να μάθεις να λιβανίζεις και να σε λιβανίζουν, χα,χα!
- Περίμενε, μην κάνεις τον έξυπνο, τον παρατήρησε η μητέρα. Να του εξηγήσεις ό,τι θές, αλλά πρώτα να καταλάβεις εσύ. Είπες κάτι σημαντικό.
- Πάντα λέω σημαντικά, συνέχισε την «πλάκα» ο Θανάσης, που είχε τα «στριμμένα» του. Λέτε να έφταιγε ο υπολογιστής;
- Θανάση, είπες, να λιβανίζεις και να σε λιβανίζουν. Τι σημαίνει αυτό μεταφορικά στη γλώσσα μας;
- Έ, ξέρω γω, να σε τιμούν, να σε κολακεύουν, να σου λένε καλά λόγια.
- Ας μείνουμε στο αρχικό, γιατί μετά η λέξη χαρακτηρίζει την υπερβολή και την υποκρισία. Το λιβάνισμα σημαίνει την απόδοση τιμής. Το θυμίαμα είναι ένα αρωματικό ρετσίνι που βγαίνει από τον κορμό του δέντρου λίβανος όταν το χαράζουν...
- Όπως στα πεύκα, μητέρα; Την διέκοψε ο Θανάσης.
- Ακριβώς όπως στα πεύκα. Όταν στεγνώνει, το μαζεύουν και είναι το λιβάνι που χρησιμοποιείται στη Θεία Λατρεία. Από την εβραϊκή ακόμα εποχή χρησιμοποιούνταν το θυμίαμα. Θυμάσαι τον στίχο του ψαλμού «*Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν Σου...*»; Άρα το λιβάνι συμβολίζει την προσευχή μας, που ανεβαίνει προς τον Θεό, όπως ο αρωματικός καπνός του λιβανιού ανεβαίνει στον ουρανό.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Στο σπίτι πότε θυμιάζουμε;
- Πού βρίσκεται το θυμιατό στο σπίτι σας; Ποιος θυμιάζει συνήθως;
- Πόσα διαφορετικά αρώματα θυμιάματος μπορείτε να βρείτε;

Η ευχή του θυμιάματος

Στην ευχή που λέγει ο Ιερεύς, όταν ευλογεί το θυμίαμα, αναφέρει: *«Θυμίαμά Σοι προσφέρομεν Χριστέ ὁ Θεός εἰς ὁσμήν εὐωδίας πνευματικῆς, ὁ προσδεξάμενος εἰς τό ὑπερουράνιον Σου θυσιαστήριον, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τήν χάριν τοῦ Παναγίου Σου Πνεύματος»*. (Απόδοση στη νεοελληνική: Θυμίαμα σ' Εσένα προσφέρουμε, Χριστέ Ὑψιστε Θεέ, ως οσμή ευωδίας πνευματικής· αυτό, αφού δέχθηκες στο υπερουράνιό Σου Θυσιαστήριο, στείλε πίσω σε μας τη Χάρη του Παναγίου Σου Πνεύματος). Με το θυμίαμα, δηλαδή, ζητούμε από τον Κύριο να μας στείλει την αγιοπνευματική Του χάρη. Γι' αυτό και οι πιστοί, όταν τους θυμιάζει ο Ιερέας, σκύβουν ελαφρώς τό κεφάλι δείχνοντας ότι αποδέχονται τη Χάρη.

Από παλιά οι ειδωλολάτρες θυμιάζαν τα είδωλα, γιατί πίστευαν πως αποτελούν εικόνες του Θεού. Στη δική μας πίστη, όμως, καθώς, μετά τις Εικόνες, ο Ιερέας θυμιατίζει και εμάς, μας υπενθυμίζει πως ο καθένας από μας αποτελεί ζωντανή εικόνα του αληθινού Θεού. Τι μεγαλύτερη απόδειξη έχουμε για τη μεγάλη τιμή που αποδίδει η Εκκλησία μας στον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά;

Οι Άγιοι μας εξηγούν

Άγιος Γερμανός, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

«Ὁ θυμιατήρ ὑποδεικνύει τήν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, τό πῦρ τήν θεότητα καί ὁ εὐώδης καπνός μηνύει τήν εὐωδίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προπορευομένην».

(Απόδοση στη νεοελληνική: Η βάση του θυμιατηρίου υποδεικνύει την ανθρωπότητα του Χριστού, η φωτιά την θεότητά Του και ο ευώδης καπνός μαρτυρεί για την προπορευόμενη ευωδία του Αγίου Πνεύματος).

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός

«Τό θυμιατό σημαίνει τήν Δέσποινα, τήν Θεοτόκο. Ὅπως τά κάρβουνα εἶναι μέσα στό θυμιατό καί δέν καίγονται, ἔτσι καί ἡ Δέσποινα ἡ Θεοτόκος ἐδέχθηκε τόν Χριστόν καί δέν ἐκάηκε, ἀλλά μάλιστα ἐφωτίσθηκε».

Μάθημα 19ο

Πως προετοιμάζομαι για τη Θεία Λειτουργία

Ο Θανάσης και η Κωνσταντίνα, όπως όλα τα παιδιά, τρελαίνονταν να κοιμούνται σε ξένα σπίτια. Πότε στου παππού και της γιαγιάς, πότε στους θείους και πότε «στους κολλητούς τους». Το ίδιο τρελά τους άρεσε να φιλοξενούν άλλα παιδιά στο σπίτι τους. Όλη η μέρα και η νύχτα είναι παιχνίδι.

Άλλωστε η φιλοξενία είναι ιερή, όπως έλεγε και ο παππούς και επιβεβαίωνε ο θείος Ιγνάτιος, πάντα με την ίδια φράση:

- Τον ίδιο τον Θεό τον απεικονίζουμε σαν Αγία Τριάδα, με τη φιλοξενία του Αβραάμ. Την αγιογραφούμε στους Ναούς με τους τρεις αγγέλους, που συμβολίζουν τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας. Φιλοξενία-αλληλοπεριχώρηση.

«Τήν φιλοξενία επιδιώκετε», πού λέει κι ο Απόστολος Παύλος.

Κι η γιαγιά συμπλήρωνε χαμογελώντας:

- «Ξένος ήμουν ...»

Εκείνο το Σάββατο λοιπόν, τα παιδιά πήραν άδεια να κοιμηθούν στου παππού και της γιαγιάς, να παίξουν με την ξαδερφούλα τους και το πρωί να σηκωθούν να πάνε στην Εκκλησία όλοι μαζί.

Το πρωί ξύπνησαν μόνα τους, πριν το ξυπνητήρι. Περίμεναν με τη σειρά να πάνε στο λουτρό να πλυθούν και να χτενιστούν και είχαν ετοιμάσει τα καλά τους ρούχα από τα βράδυ, απλωμένα τακτικά σε μια καρέκλα. Η Λυδία φερόταν σαν οικοδέσποινα και όλοι: «μήπως χρειάζεστε ένα ακόμα μαξιλάρι; Μήπως κρυώνετε να κλείσω το παράθυρο;», τους έπνιγε με τις περιποιήσεις της.

Την ώρα που προσπαθούσε να πατήσει τα τσουλούφια του ο Θανάσης μπρός στον καθρέφτη, του πρόσφερε ένα παστέλι.

- Τι είναι αυτό;

- Δεν προλαβαίνουμε να πάρουμε πρωινό και είπα μήπως ...

- Βρε ξαδελφούλα, ξεχάστηκες. Στην Εκκλησία θα πάμε και θα κοινωνήσουμε. Έτσι κι αλλιώς και αντίδωρο μόνο να παίρναμε, Κυριακή πρωί δεν τρώμε.

Η Λι κοκκίνησε για την απροσεξία της και εξαφανίστηκε.

Σε λίγο ήταν όλοι έτοιμοι να ξεκινήσουν και μαζεύτηκαν στη σάλα.

- Να τα καμαρώσω εγώ τα εγγόνια μου! Φώναξε ενθουσιασμένη η γιαγιά. Του κουτιού, του κουτιού είσαστε!

Η Λυδία άνοιξε τα μάτια διάπλατα. Θα μας βάλουν σε κουτιά για να μην τσαλακωθούμε μέχρι την Εκκλησία; Αμάν!

- Είναι μια λαϊκή έκφραση, της ψιθύρισε η Κωνσταντίνα. Σημαίνει, νομίζω, είσαστε σαν κούκλες που μόλις σας έβγαλαν από το κουτί, ατσαλάκωτες, καθαρές, αρωματισμένες κλπ.

Η Λι έσκυψε και φίλησε το χέρι του παππού και της γιαγιάς.

- Συγγνώμη, παππού, αν σε στενοχώρησα, συγγνώμη, γιαγιά, αν σε στενοχώρησα.

- Συγχωρεμένη, εγγονούλα μου, είπαν κι οι δυό. Ήσουν καλό παιδί.

- Μπράβο η ξαδελφούλα. Μας πρόλαβε, είπε ο Θανάσης.

Όλοι στην οικογένεια αλληλοσυγχωρέθηκαν, γιατί ήθελαν να μεταλάβουν. Ξεκίνησαν για την Εκκλησία με μεγάλη χαρά, σαν να πήγαιναν σε γιορτή. Στον δρόμο χοροπηδούσαν.

- Και να μην ξεχάσεις να κρατήσεις καλά το μάκτρο κάτω από το πηγούνι και να σκουπίσεις τα χείλη σου στο τέλος, έκανε τον αυστηρό ο Θανάσης, που

- ντρεπόταν να χοροπηδήσει με τα κορίτσια, αλλά ήθελε πολύ και κάκιωσε.
- Θα πω δυνατά και το όνομά μου, για να το ακούσει ο Ιερέας. Όχι μπουρ-μουριστά.
 - Κι εσύ, Θανάση, να ανέβεις το σκαλί να μην σκύβει ο Ιερέας πολύ, επειδή εσύ θες να παριστάνεις τον ψηλό και δεν ανεβαίνεις το σκαλί, πρόσθεσε η Κωνσταντίνα.
 - Μην πειραζόσαστε, τους έκοψε η γιαγιά, αλλιώς θα πρέπει να ξαναζητάτε συγγνώμη εάν στενοχωρήσετε τον άλλο.
 - Άντε προχωρείτε, συμπλήρωσε κι ο παππούς, να δούμε τι θα ακούσουμε, τι θα καταλάβουμε, τι θα ζήσουμε και τι θα έχουμε κερδίσει μετά τον εκκλησιασμό μας.

Δραστηριότητα

Αναζητήστε μια περίφημη ρώσικη εικόνα της φιλοξενίας του Αβραάμ. Την έχει αγιογραφήσει ο Αντρέι Ρουμπλιώφ.

Παρατηρήστε την στάση των Αγγέλων. Πόσο μοιάζουν και πόσο διαφέρουν μεταξύ τους; Τι μας κάνει να σκεφτούμε για την Αγία Τριάδα;

Μάθημα 20ο

Πως μεταλαμβάνουμε

Όλο το προηγούμενο απόγευμα ο Θανάσης έλεγε στα κορίτσια για τους φίλους του που ήταν «παπαδάκια», για τις εντυπώσεις τους και πως αυτή την Κυριακή θα βοηθούσε και αυτός στο Ιερό. Με ύφος σοβαρό τής δασκάλευε -πολύ για να τα ακούει ο ίδιος!

- Είναι μεγάλη τιμή και χαρά να είμαστε μέσα στο Ιερό, να βοηθάμε τον Ιερέα και να στεκόμαστε δίπλα στην Αγία Τράπεζα. Φοράμε άμφια και παίρνουμε ειδική ευχή για να κρατάμε τα ιερά σκεύη, ε, δηλαδή, τα βοηθητικά, το θυμιατό, τα εξαπτέρυγα, τις λαμπάδες, να μεταφέρουμε το αντίδωρο. Έχουμε πάρει και ένα σημείωμα για το τι πρέπει να προσέχουμε.

Γι' αυτό τώρα έτρεχε πρώτος και τις έλεγε να βιαστούν. Η Λυδία, όταν μπήκαν στην Εκκλησία, θυμήθηκε τα λόγια του παππού. Αφού έκαναν τον σταυρό τους, άναψαν κεριά και προσκύνησαν, πήγαν αριστερά στις θέσεις των γυναικών. Η θεία της, η μητέρα της Κωνσταντίνας και του Θανάση, στεκόταν ήδη εκεί, αλλά δεν μίλησαν ούτε φιλήθηκαν, παρόλο που η Κωνσταντίνα είχε να τη δει μισή μέρα. Χαιρετήθηκαν μόνο με τα μάτια και χαμογέλασαν και έπειτα ξαναστράφηκαν προς την Ωραία Πύλη. Η Κωνσταντίνα είδε και φίλες της, αλλά δεν τις χαιρέτησε ούτε μίλησαν, για να μη γίνει θόρυβος μέσα στην Εκκλησία.

Η Λυδία ήταν πάλι πολύ συγκινημένη που θα κοινωνούσε. Όταν άκουσε το «*Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε*», μπήκε στη σειρά πίσω από την Κωνσταντίνα και προχώρησε. Οι μεγαλύτερες κυρίες έκαναν τόπο να περάσουν πρώτα τα μικρά κορίτσια. Μπροστά-μπροστά ήταν οι μητέρες με τα μωρά στην α-

γκαλιά, μετά τα μικρά κοριτσάκια και μετά τα μεγαλύτερα. Περίμενε υπομονετικά, ανέβηκε το σκαλί, κράτησε σταθερά το μάκτρο και είπε δυνατά το όνομά της. Εκείνη την ώρα το άκουγε και ο Χριστός αυτό το όνομα μαζί με τον Ιερέα και την κοιτούσε χαρούμενος. Σκούπισε ελαφρά τα χείλη της και εξίσου ελαφρά γύρισε στη θέση της να να πετούσε.

Μετά τη Λειτουργία, κάθησαν πολλοί ενορίτες και ενορίτισσες να πουν καφέ και να μιλήσουν. Πόσα είχε να πει και να σχολιάσει η Λυδία! Και για τον Θανάση, που τον είδε ντυμένο παπαδάκι!

Αλλά μετά τη Θεία Μετάληψη, σαν να ένωθε τα λόγια της να βγαίνουν «πιο στρογγυλά» και τις πράξεις της «πιο ίσιες»!

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΩ

1. Μπαίνοντας στο Ιερό συναισθάνομαι πως βρίσκομαι σε «Τόπο Φοβερό», στον Οίκο του Θεού και ότι στην Αγία Τράπεζα βρίσκεται ο Χριστός μέσα στο Άγιο Αρτοφόριο.
2. Αφού προσκυνήσω τον Εσταυρωμένο που βρίσκεται πίσω από την Αγία Τράπεζα, παίρνω την ευλογία του Ιερέα φιλώντας το χέρι του.
3. Όταν πάρω στα χέρια μου τα άμφια που θα φορέσω (το στιχάριο και το οράριο) πηγαίνω στον Ιερέα και λέω «*Εὐλόγησον, Δέσποτα, τό στιχάριον σύν τῷ ὀραρίῳ*». Αφού ο Ιερέας ευλογήσει τα άμφιά μου, φιλώ το χέρι του και τα φορώ, ενώ ασπάζομαι τον Σταυρό που βρίσκεται στο πίσω μέρος του στιχαρίου. Όταν τελειώσει η Θεία Λειτουργία, δεν πετώ τα άμφιά μου εδώ και κει, αλλά τα διπλώνω με επιμέλεια και σεβασμό και τα τοποθετώ στο Ιερό Βήμα, στη γνωστή θέση.
4. Διακονώ αθόρυβα, ή κάθομαι στη θέση μου χωρίς να ενοχλώ, χωρίς να θορυβώ, χωρίς να μιλώ και να γελώ. Εάν χρειασθεί, μιλώ ψιθυριστά, για να μην ακούγομαι.
5. Όταν ξεκινήσει η Θεία Λειτουργία, κάθομαι όρθιος και δεν μιλάω με τα άλλα παπαδάκια. Παρακολουθώ τις ευχές και τις κινήσεις του Ιερέα. Πολλοί Ιερείς έμαθαν να λειτουργούν σωστά, επειδή από μικρά παιδιά διακονούσαν τον

Ιερέα της ενορίας τους και πολλοί πιστοί (λαϊκοί) γνωρίζουν τη Θεία Λειτουργία, επειδή με ευλάβεια παρακολουθούσαν όλες τις κινήσεις, όλες τις ευχές του Λειτουργού.

6. Όταν ο Ιερέας κάνει τον Σταυρό του, το ίδιο κάνω και εγώ. Μόνο που προσέχω να μην τον κάνω βιαστικά.
7. Όταν βγαίνω στην Είσοδο του Ευαγγελίου, ή στη Μεγάλη Είσοδο (Άγια), αισθάνομαι ότι συνοδεύω τον ίδιο τον Χριστό κρατώντας την λαμπάδα μου.
8. Οι ιερώτερες στιγμές της Θείας Λειτουργίας είναι η ώρα που διαβάζεται το Ευαγγέλιο, το οποίο ακούω όρθιος, όταν λέγεται το «Πιστεύω» όταν λέγονται τα λόγια που ο Χριστός μας πρωτοείπε στον Μυστικό Δείπνο «*Λάβετε Φάγετε... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...*», όταν ο Ιερέας ευλογεί τα Τίμια Δώρα για να γίνουν Σώμα και Αίμα Χριστού, όταν λέγεται το «*Πάτερ ἡμῶν*» το οποίο λέω και εγώ, όταν μεταλαμβάνουν οι πιστοί, όταν ο Ιερέας κάνει την Απόλυση και τελειώνει η Θεία Λειτουργία.
9. Προσέχω όταν περνάω πίσω από την Αγία Τράπεζα. Κινούμαι με ευλάβεια και σεβασμό, με αργό βήμα και κάνοντας τον Σταυρό μου σωστά.
10. Όταν πηγαίνω το Ζέον στον Ιερέα ζεστό νερό μέσα στο ασημένιο κανατά-

κι) φιλώ το χέρι του, που πριν από λίγο άγγιξε το Σώμα του Κυρίου και επιστρέφω το Ιερό Σκεύος στη θέση του.

11. Πριν κοινωνήσω, αφού ακούσω τις ευχές που λέει ο Ιερέας, με τις οποίες παρακαλεί τον Θεό να τον αξιώσει της Θ. Μετάληψης, προσκυνώ τον Εσταυρωμένο και πηγαίνω μπροστά στην Ωραία Πύλη. Αφού κοινωνήσω, τρώω το αντίδωρο και περιμένω την Απόλυση της Θ. Λειτουργίας.

12. Πριν φύγω για το σπίτι μου, παίρνω την ευχή του Ιερέα φιλώντας το χέρι του.

(Βασισμένο σε κείμενο από την ιστοσελίδα του Ιερού Ενοριακού Ναού Αγίου Νικολάου του Νέου Θηβών)

Απόσπασμα από το γράμμα προς τους ιερόπαιδες, που διάβασε ο Θανάσης:

Δραστηριότητα

- Ζητήστε από τον Ιερέα να σας δείξει και να σας αφήσει να αγγίξετε με σεβασμό και προσοχή τα Ιερά Σκεύη.
- Πιάστε το μάκτρο και συζητήστε μεταξύ σας εάν ο καθένας σας το κρατά διαφορετικά.
- Ζητήστε από τον Ιερέα να σας διηγηθεί περιστατικά ευλάβειας και χάρης κατά την Ιερή Μετάληψη.

Δραστηριότητα για τα αγόρια

Δοκιμάστε τα άμφια που φορούν τα παπαδάκια. Ρωτήστε τους φίλους σας που βοηθούν στο Ιερό Βήμα να σας πουν περιστατικά από την συμμετοχή τους στην Θεία Λειτουργία.

Από το Ιερό Ευαγγέλιο

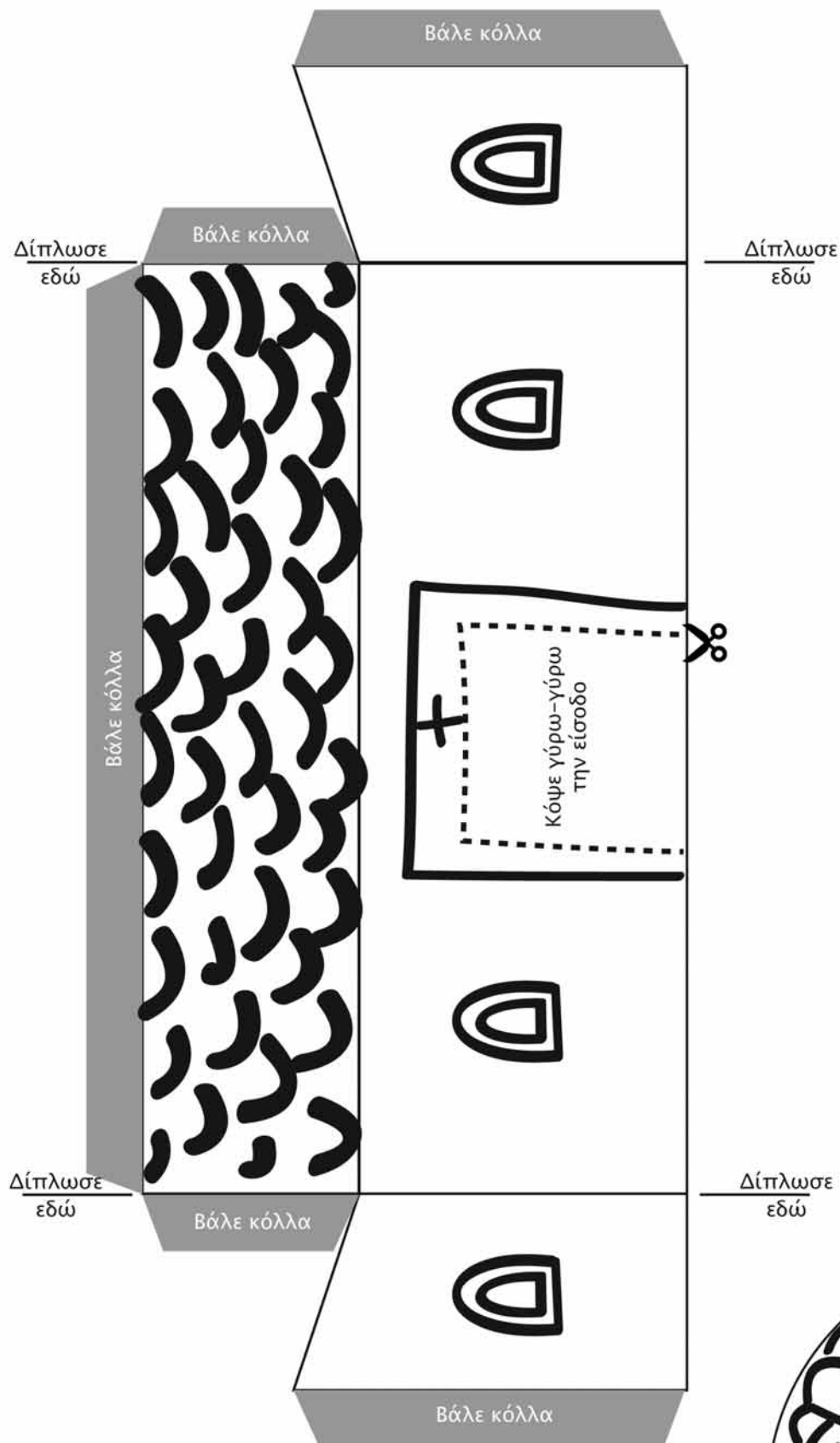
«Ύστερα πήρε ψωμί και αφού έκανε ευχαριστήρια προσευχή το κομμάτιασε και τους το έδωσε λέγοντας: «Αυτό είναι το Σώμα Μου που παραδίνεται για χάρη σας. Αυτό που κάνω τώρα να το κάνετε στην ανάμνηση Μου». Το ίδιο μετά το δείπνο, πήρε και το ποτήρι λέγοντας: «Αυτό το ποτήρι είναι η Νέα Διαθήκη που επισφραγίζεται με το αίμα Μου, το οποίο χύνεται για χάρη σας».

(Κατά Λουκάν, 22, 19-20).

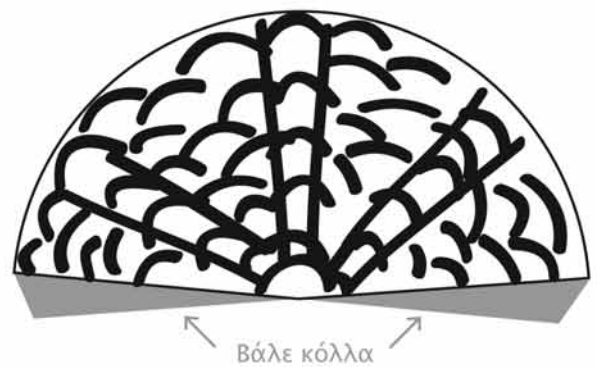
(Έκδοση: Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αλμυρού, 2008)

Νάρθηκας

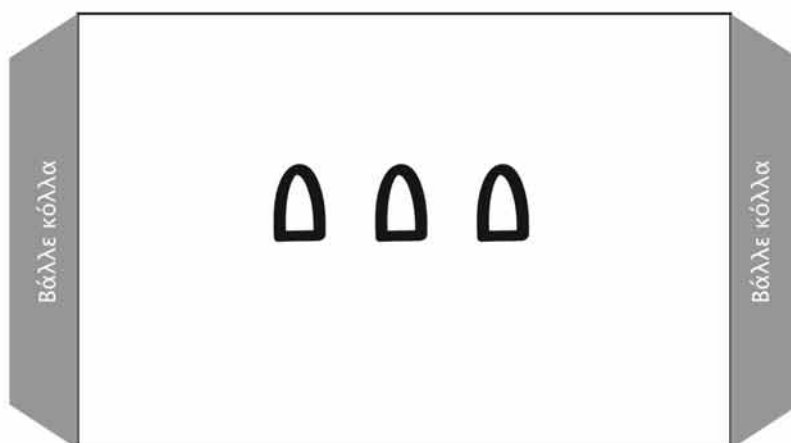

Δίπλωσε εδώ σκεπή Ιερού

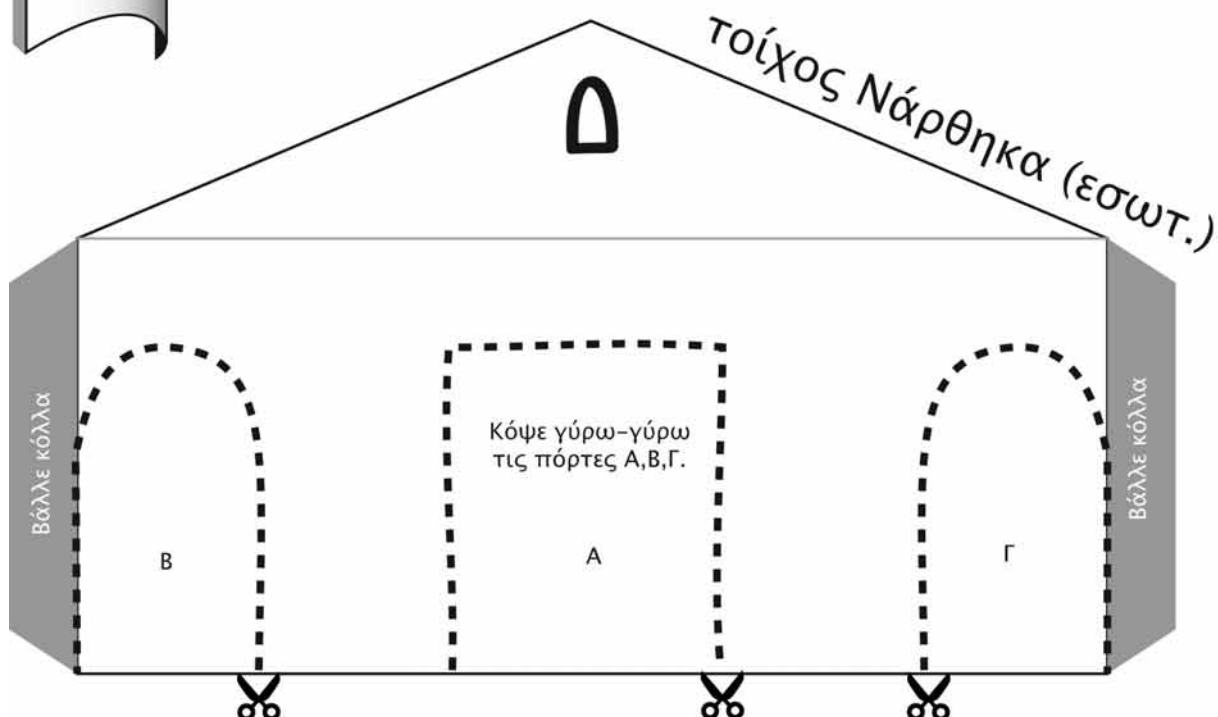

Ιερό (εξωτ.)

Τύλιξε ελαφρά το ιερό να κάνει ημικυλινδρικό σχήμα, όπως το δίπλα σκίτσο και κόλλησέ το στη θέση που σημειώνεται στον τοίχο του ιερού

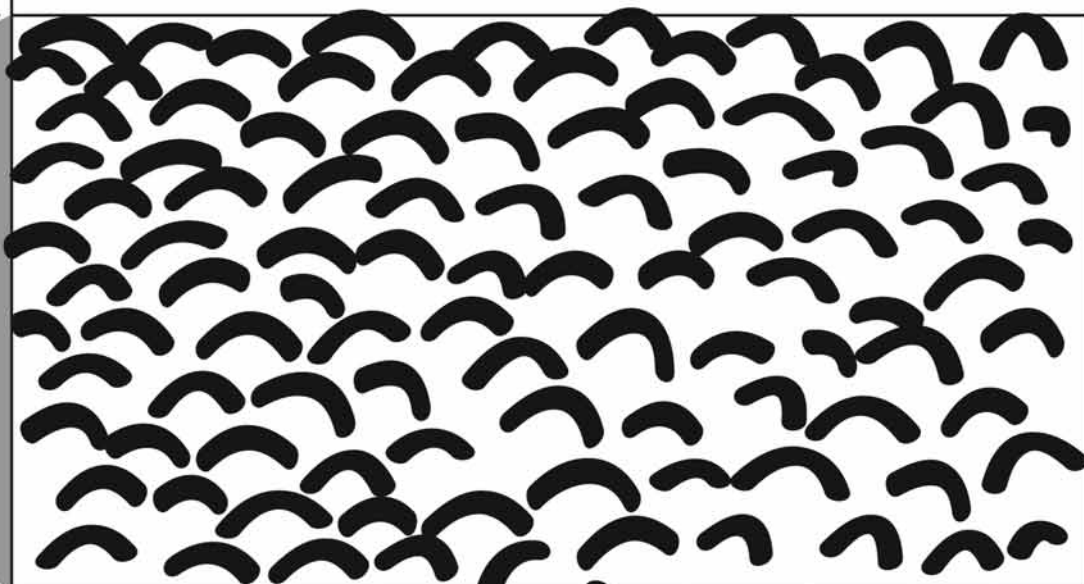

κυρίως Νάος

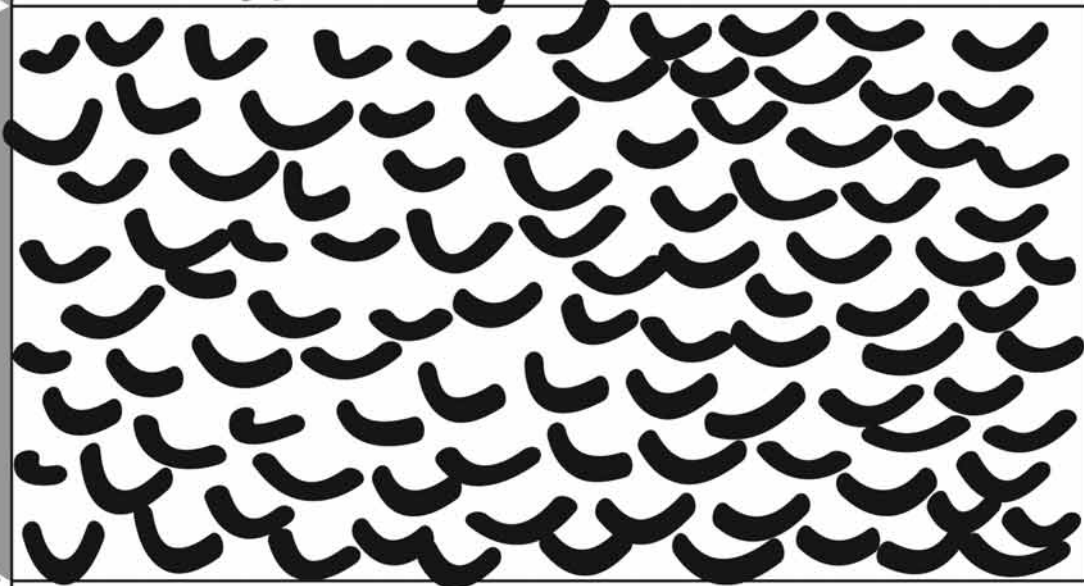
Δίπλωσε
εδώ

Δίπλωσε
εδώ

Δίπλωσε
εδώ

Δίπλωσε
εδώ

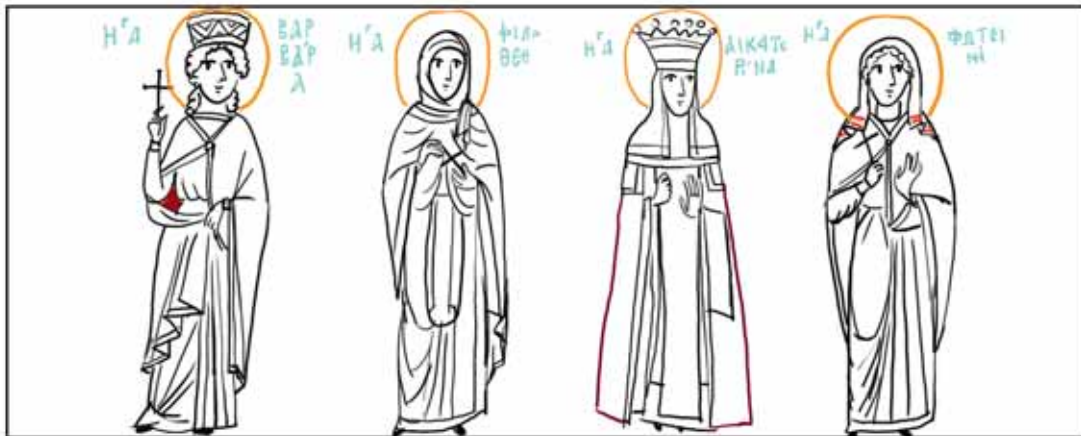
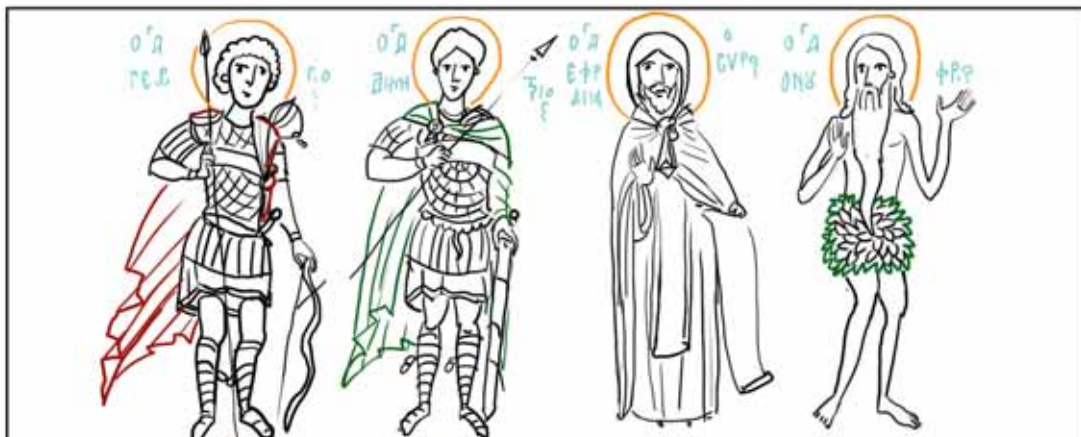
Δίπλωσε
εδώ

Δίπλωσε
εδώ

Ιερό (εσωτερική όψη)
κόλλησέ το πίσω από το κομμάτι
με το όνομα Ιερό (εξωτ.)

κόλλησέ το πίσω από τους τοίχους του Κυρίως ναού.
Πρόσεξε σε ποιόν τοίχο θα κολλήσεις τις Αγίες και σε ποιόν τους Αγίους

